

RAPPORT 2013:11

ÖVERSYN AV KULTURMILJÖ- INVENTERING I HUDDINGE

Kulturmiljöer inom strukturplaner

Albin Uller
Martina Berglund

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Foto: Albin Uller
Layout: Johanna Eklöv
Nacka 2013

INNEHÅLL

Översyn av kulturmiljöinventering	sid.
Syfte	5
Avgränsning	5
Innehåll	5
Metod	5
Strukturplan Huddinge centrum	6
Fullersta gård, SÖ delen av Källbrink och Fridhem	7
Del av Fridhem	10
Kommunalvägen mm	11
Hörningsnäs	14
Tingshuset	17
Centrumkyrkan	18
Villa vid Anders Klockares väg	19
Strukturplan Trångsund	20
Del av Hammartorp	21
Tacksägelsekyrkan	24
Strukturplan Skogås	25
Östra Skogås	26
Mörtvik	28
Beatebergsskolan	30
Mariakyrkan	31
Strukturplan Stuvsta	32
Skogsäng, SÖ delen av Snättringe gård	33
Centrala Stuvsta med Segersminneområdet.....	36
Huddinge gymnasium	39
Strukturplan Segeltorp	46
Kolartorp	47
Skansberget	49
Villor utmed gamla Södertäljevägen	50
S:t Mikael's kapell i kv Mjölkerskan	51
Jakobslund	52
Vattenledningsverkets vaktstuga	54
Strukturplan Vårby gård	40
Vårby gård	41
Vårby källa	43
Vattentorn – Duvberget	45
Strukturplan Masmö	56
Fittjanäset	57
Myrstuguberget	59
Masmö	61
Bostadshuset Ormen Långe	63

Översyn av kulturmiljöinventering

Stockholms läns museum har fått i uppdrag av Huddinge kommun att göra en översyn av den gällande kulturmiljöinventeringen från 2003.

Huddinge kommun har i sin samrådsversion för ny översiktsplan pekat på behovet av en översyn av denna. Behovet av exploatering och förtätning av bebyggelsen i kommunen är stort och för att kunna ta hänsyn till kulturmiljöerna i det arbetet finns ett behov av att uppdatera de bedömningar som tidigare gjorts.

Arbetet har genomförts av bebyggelseantikvarierna Albin Uller och Martina Berglund, Stockholms läns museum. Samtliga fotografier är tagna av Albin Uller. Arbetet har utförts och sammanställts under våren 2013.

Syfte

Översynen av kulturmiljöinventeringen syftar till att förtydliga kulturmiljöernas utbredning samt tålighet vad gäller tillägg i form av ny bebyggelse, inom områdena eller i direkt anslutning till dessa.

Avgränsning

Endast de kulturmiljöer som berörs av kommunens sju strukturplaner utpekade i översiktsplanen omfattas av översynen. Bebyggelsen inom de berörda kulturmiljöerna har enligt uppdraget endast inventerats översiktligt då behovet av strukturella värden är viktigare än utpekandet av enskilda fastigheter och byggnader.

Innehåll

Bedömningarna av kulturmiljöerna utgår från den gällande kulturmiljöinventeringen från 2003. Områdesbeskrivningar och bedömningar återkommer därför även i den nya översynen där de fortfarande är relevanta. I de fall där nya bedömningar gjorts för ett område så gäller de som kommunens kulturmiljöunderlag i fortsättningen. Texterna har även kompletterats med ställningstaganden vad gäller möjligheter till exploatering och förtätning utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv. För de områden som inte är med i den nya översynen gäller kulturmiljöinventeringen från 2003. Bedömningarna har även levererats i gis-format anpassat till kommunens interna gis-system.

Metod

Miljöerna har inventerats genom besök på plats där jämförelser har gjorts med den gällande kulturmiljöinventeringen från 2003. Även exploaterings- och förtätningmöjligheter inom områden har studerats. Enligt uppdrag har de utpekade områdena om möjligt delats in i mindre delar efter kulturhistoriskt värde samt eventuell möjlighet till exploatering/förtätning. De olika värdenivåerna redovisas i respektive områdes kartutsnitt med bokstäverna R för rött, Y för gult och G för grönt, se förklaring nedan.

Bedömningarna vad gäller exploatering/förtätning i översynen är gjorda utifrån områdenas tålighet ur ett kulturhistoriskt perspektiv.

Rött (R) betyder: Kulturhistoriskt värdefull miljö. Känslig för tillkommande bebyggelse och ska inte komma i fråga för exploatering/förtätning.

Gult (Y) betyder: Kulturhistoriskt värdefull miljö. Tål exploatering/förtätning i viss grad under förutsättning att den görs enligt identifierat mönster och riktlinjer.

Grönt (G) betyder: Miljöns kulturhistoriska värden påverkas inte av exploatering/förtätning under förutsättning att den görs enligt identifierat mönster och riktlinjer.

I gis-formatet har ytorna skrafferats med respektive färg.

Strukturplan Huddinge centrum

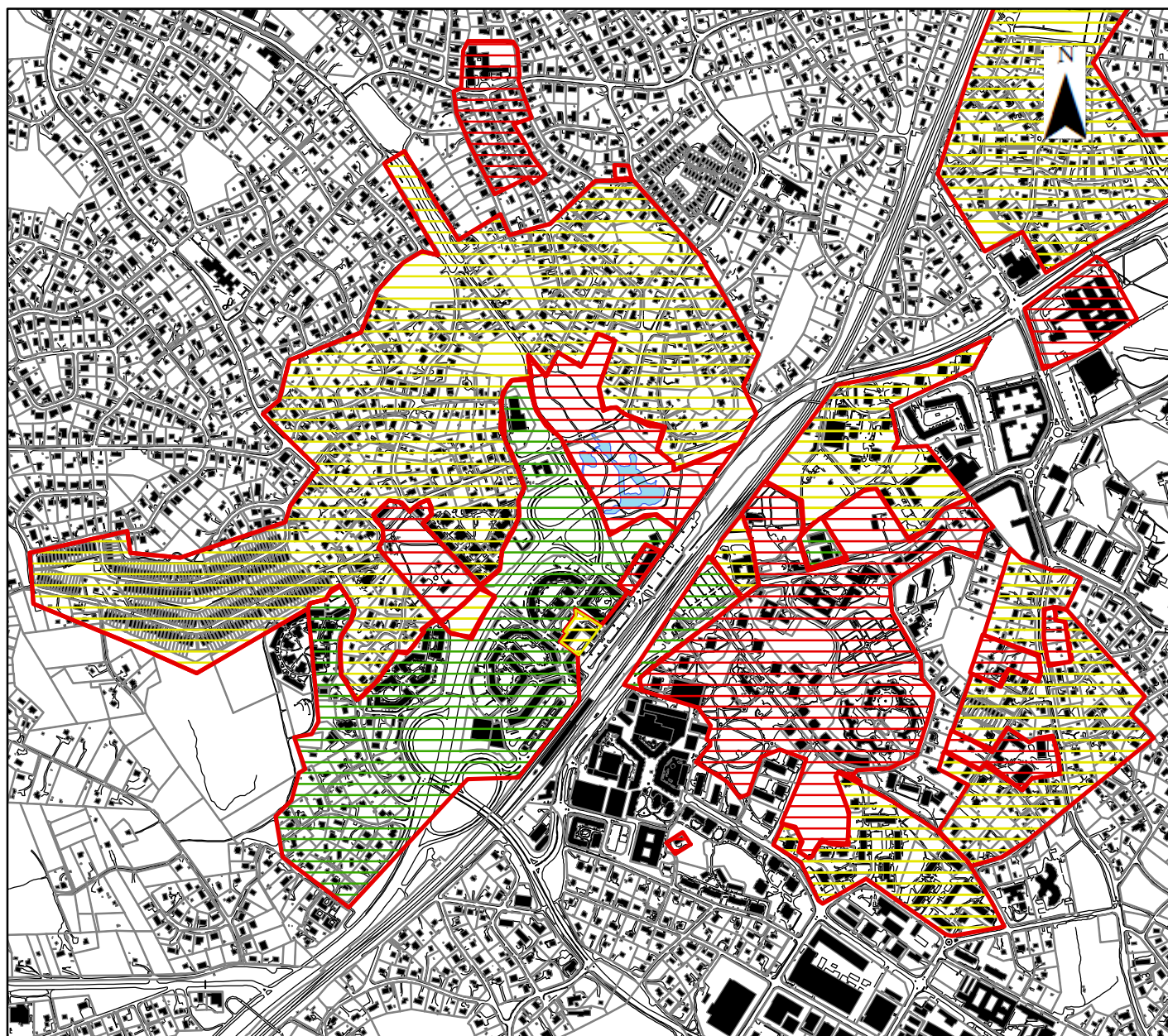

Fig. 1. Skala 1 : 12 000

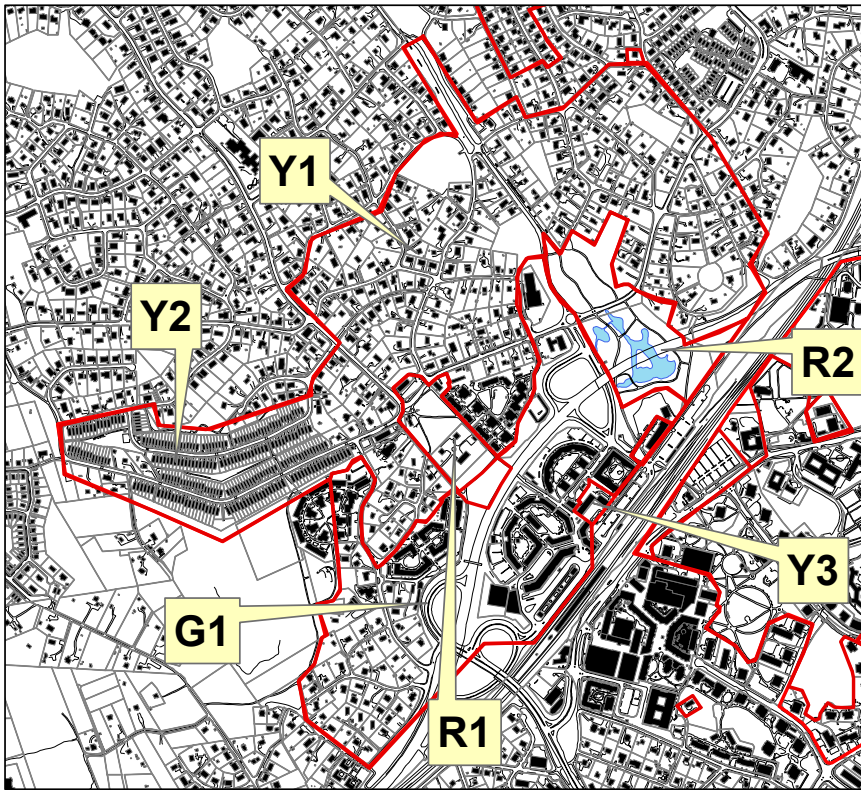

Fig. 2.

Fullersta gård, SÖ delen av Källbrink och Fridhem

Kulturmiljöbeskrivning

Villaområdet ligger på ömse sidor om en å som rinner fram i en öppen dal. På åns södra sida ligger Fullersta gårds mangårdsbyggnad med två flyglar, paviljong och rättarbostad. Norr om mangården finns rester av parken bevarade. Vid exploatering av området under 1900 talet har man tagit tillvara naturmiljön, tomterna är utlagda i de flackare delarna mellan bergklackar och längs ån är tomterna lagda så att åns karaktär som huvudaxel i bebyggelseområdet accentueras. De karaktäristiska villorna från 1920- och 30-tal ligger ofta med trädgården framför sig mot vägen. Norr om Fullersta gård ligger en biograf, ritad av Eskil Sundahl, KF:s arkitektkontor, år 1932. Biografen är placerad så att den uppfattas som en pendang till huvudbyggnaden på Fullersta. Utmed Mossvägen och Dammvägen, i områdets södra del, ligger i slutningen väl sammanhållna, tidstypiska radhus och kedjehus från 1973.

Historik

Fullersta har varit bebott sedan förhistorisk tid. Ortnamnets efterled (-sta), är typiskt för bebyggelse som uppkom under folkvandringstid, 400-550 eKr. Under historisk tid fanns här fyra hemman, som på 1650 talet sammanfördes av Åke Wrång till Fullersta säteri, som blev en av de större gårdarna i socknen. All mark inom kommundelarna Snättringe och Fullersta tillhörde säteriet. Flera adliga ätter ägde säteriet tills det på 1850 talet förvärvades av Pehr Pettersson, som förbättrade gårdens marker och ökade produktionen. Han lät också enligt traditionen uppföra nuvarande huvudbyggnad och flyglar, vilka har en utformning som är typisk för senempirens klassicism. När järnvägen Stockholm-Södertälje byggdes på 1850 talet, drogs den rakt igenom Fullerstas domäner. Pettersson upplät mark till stationsbyggnad. På 1880 talet övergick gården till släkten Lindell, som lät påbörja en exploatering av området närmast stationen. Exploateringen gick långsamt och blev inte omfattande förrän AB Fullersta köpte säteriet år 1911. En stadsplan för området upprättades år 1918 av Arvid Stille. Planen, omfattade 52 ha och 208 byggnadstomter. Radhusområdet är ett resultat av det så kallade Miljonprogrammets mål att bygga en miljon lägenheter på 10 år. Periodens flerbostadshus kompletterades med en mängd radhus och småhus.

Strukturplan Huddinge centrum

Fullersta gård, SÖ delen av Källbrink och Fridhem

Exempelbilder på bebyggelse inom villakvarteren i nordöst.

Lp201300141

Lp201300139

Lp201300140

Bedömning

Fullersta gård med mangårdsbyggnad, flyglar, paviljong, rättarbostad och park är viktigt för förståelsen av det centrala Huddinges historia. Området med tidstypiska villor från 1920- och 30-talen, har ett välbevarat stadsplanemönster präglat av tidens ideal i form av hänsynstagande till topografin och den befintliga miljöns karaktär. Fullersta Bio är ett tydligt exempel på funktionalistisk arkitektur. Radhusområdet är genom sin form och enhetlighet en välbevarad representant för 1970-talets omfattande radhusbyggande. Villaområdets tidstypiska planering skyddas genom att gatusträckningar värnas och tomtavstyckningar undviks. Bebyggelsen från 1920-1930-talen, bör hanteras med eftertanke vid tillbyggnader och renovering. Skötseln bör utgå från tillkomsttidens material och metoder. Radhusens enhetlighet i helhet och detaljer, som balkongräcken, dörrar och garageportar bör uppmärksammas och värnas.

Villaområdena i de nordöstra delarna med individuellt utformade villor av hög kvalitet har kvar sin tydliga bebyggelsestruktur och gatusträckningar sedan planläggningen. Detta gäller även villakvarteret precis sydväst om Fullersta gård. Dessa strukturer är viktiga att beakta vid eventuella förändringar av områdena (Y1).

Radhusområdet längs Moss- och Dammvägen i väster står förhållandevis oförändrat sedan det uppfördes. Byggnadernas karaktär och kvalitet bygger på arkitektonisk upprepning vilket är viktigt att beakta vid förändringar. Detta gäller både material och detaljer (Y2).

Radhuslängor på Mossvägen.

Lp201300144

Lp201300143

Strukturplan Huddinge centrum

Fullersta gård, SÖ delen av Källbrink och Fridhem

Fullersta bio.

Lp201300142

Den f. d. rättarbostaden.

Lp201300145

Fullersta gård.

Lp201300149

Miljön kring Fullersta gård med biografen som en pendang är en känslig miljö med högt kulturhistoriskt värde som är olämplig att exploatera/förtäta. Fullersta gård med närmiljö är en viktig del av Huddinges historia (R1). Den parkliknande miljön med anlagda dammar vilken hör ihop med ån som delar av villaområdet är en viktig del av upplevelsen av kulturmiljön (R2).

Området kring Fullersta torg har ett par putsade byggnader från centrumetableringen på 1950-talet, som är viktiga att beakta vid en förändring av området (Y3). Den senare tillkomna flerbostadshusbebyggelsen i Fullersta är inte lika känslig för förändring (G1).

1950-talsbebyggelse vid Fullersta torg.

Lp201300324

Lp201300325

Strukturplan Huddinge centrum

Del av Fridhem

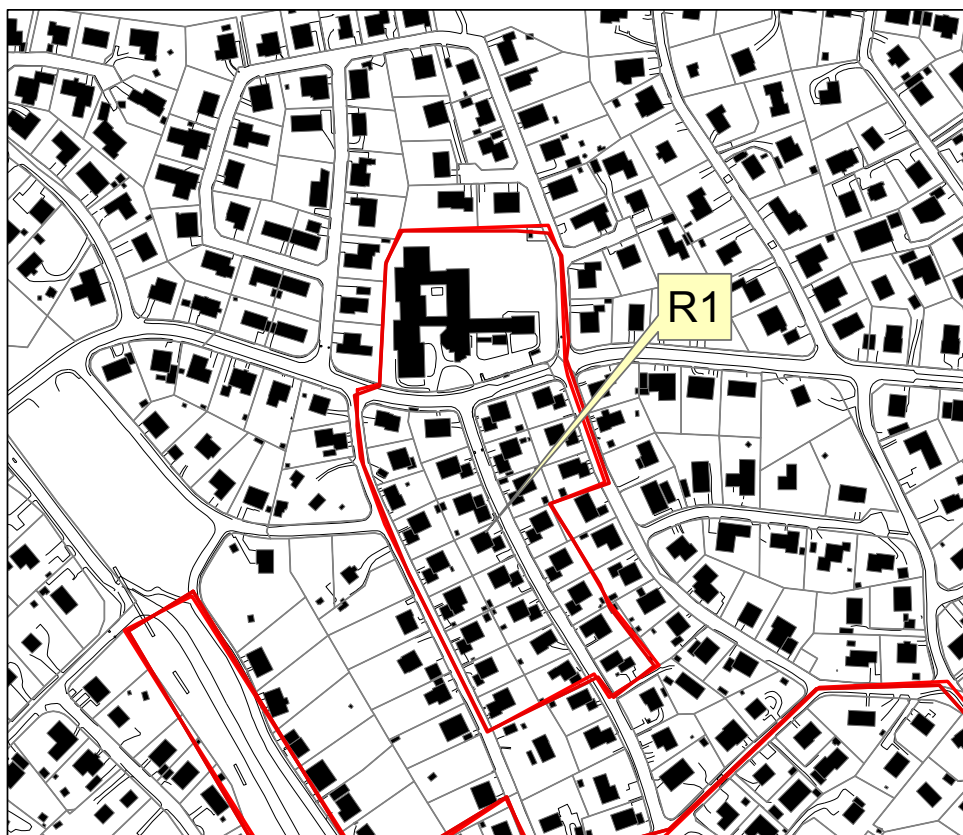

Fig. 3.

Del av Fridhem

Miljöbeskrivning

I kvarteren Blästern och Norrby ligger grupphusbebyggelse och norr därom Rosendalsgården, ålderdomshem, samtliga uppförda på 1950-talet. Grupphusbebyggelsen består av putsade villor längs gatorna Videvägen, Blästervägen och Norrbyvägen. Villorna ligger med gavlarna mot gatan. Mot gavlarna och något framför är vidbyggt en uthuslänga med förråd och garage. Husen är indragna från gatan och har en förgård med planteringar. Området präglas av småskalighet och husens placering och utformning ger området en tydlig, enhetlig karaktär.

Grupphusbebyggelse
Videvägen Lp201300320

Grupphusbebyggelse
Blästervägen Lp201300322

Rosendalsgården

Lp201300321

Strukturplan Huddinge centrum

Kommunalvägen

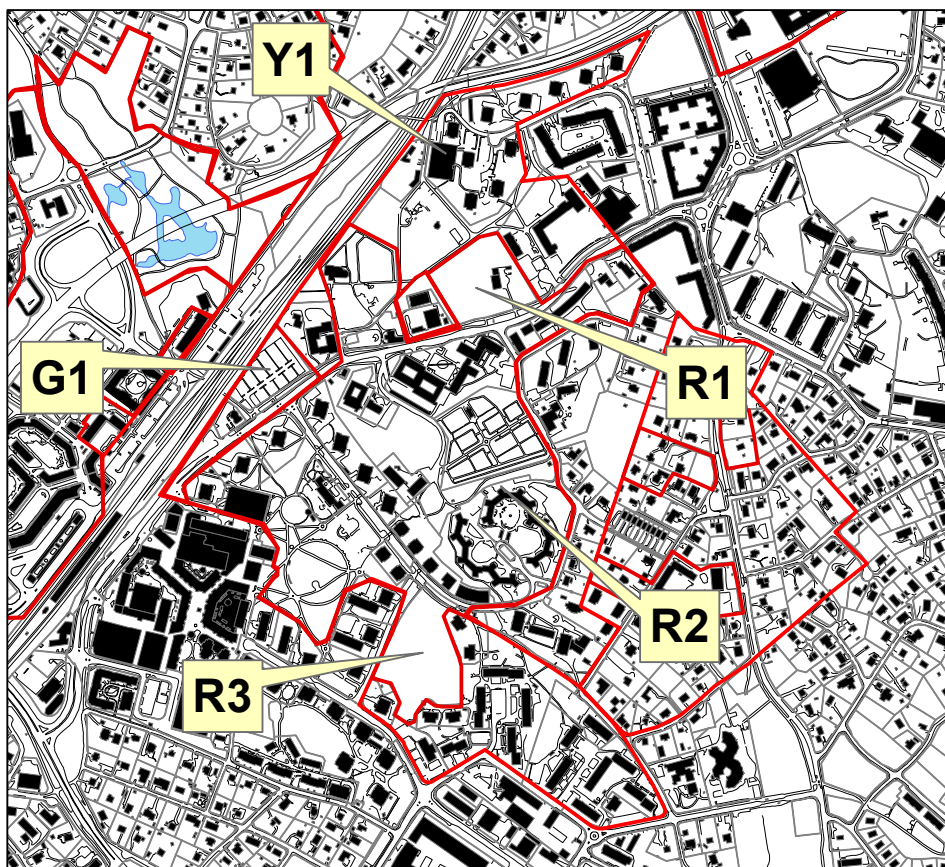

Fig. 4.

Kommunalvägen

Kulturmiljöbeskrivning

Området på ömse sidor om Kommunalvägen utgör socknens och kommunens centrum. Här ligger byggnader som representerar olika skeden i Huddinges historia: Huddinge kyrka, prästgården, kyrkskola och församlingshem samt Tomtbergaskolan och bostadshus nordväst om Kommunalvägen. På andra sidan ligger kommunalhus med bibliotek, det gamla församlingshemmet, ABF-hus, Nyboda torp med skolmuseum samt kommunens tidigaste flerfamiljshusområden sydost om Kommunalvägen. Mellan järnvägen och Kommunalvägen sträcker sig ett lummigt grönstråk från Tomtbergaskolan till Klockargården omfattande Rådsparken och kyrkogården. Genom området går en stig upp mot bostadsområdet på Rådsbacken. Intill ligger prästgårdstomten med trädgård. Söder om kommunalhuset, mellan Tingsvägen och Kyrkogårdsvägen, ligger Tomtberga kyrkogård med kapell. I anslutning till den offentliga bebyggelsen finns områden med flerfamiljshus: så kallade stjärnhus vid Domarvägen, en hustyp som har en stjärnformad plan och trevåningshus grupperade kring Eds- och Ängsvägen. Dessa utgör tillsammans med bostadshusen vid Kommunalvägen mitt emot prästgården de äldsta flerfamiljshusen i kommunen. Punkthusen längs Klockarvägen och Kommunalvägen samt bebyggelsen på Rådsbacken tillkom något senare.

Historik

Kommunalvägen utgörs av en tidigare sträckning av Huddingevägen anlagd på 1860-talet. Området ligger främst på Tomtberga prästgårds gamla marker, vars ägor låg mellan Stuvsta och Fullersta. Genom Huddinge kyrka, i sina äldsta delar från 1200-talet, fick området tidigt en central plats i socknen. Kring kyrkan samlades anläggningar som hörde samman med kyrkans roll i bygden. I dag återstår prästgården, uppförd under 1700-talet, samt en kyrkskola från år 1914. Tomtberga kyrkogård anlades år 1923 och kapellet, ritat av Hammarling, byggdes år 1924. Av den agrara bebyggelsen återstår Nyboda torp, troligen från 1850-talet. Tomtbergaskolan är uppförd 1923 och tillbyggd 1931. Utbyggnaden från 1940-talet och framåt hör samman med att av tidigare fem municipalsamhällen bildades ett enda stormunicipium under namnet Huddinge municipalsamhälle. Med lokaliseringen av det administrativa centrumet till området byggde man vidare på

Strukturplan Huddinge centrum

Kommunalvägen

områdets traditionella roll som centralort för regionen. Den offentliga servicen byggdes ut. En rad förvaltnings- och institutionsbyggnader tillkom. Centrum kompletterades med ett band av flerfamiljshus. Fram till 1955 byggde kommunen själv flerfamiljshus, bl a stjärnhus år 1949 och trevåningshus i kv Klockarbacken år 1951. Från år 1955 producerade bostadsstiftelsen Huga bostadshus i centrum bl a punkthus i kv Ålen m fl. Bland mer välkända arkitekter, som varit verksamma i området, märks Sture Frölén, Bengt Romare samt gruppen Ancker-Gate-Lindgren.

Bedömning

Trakten kring Kommunalvägen, med sin historiska förankring som central plats är av mycket stort kulturhistoriskt värde. Kyrkan, prästgården och kapellet utgör tillsammans med bland andra kyrkskolan, Tomtbergaskolan och gamla kommunalhuset byggnader av högt kulturhistoriskt värde som självklart skall bevaras. Värdet skapas av de enskilda byggnadernas arkitektoniska värden och roll i kommunens historia. Samlingen av offentliga byggnader och kommunala bostadshus som representerar kommunens utveckling och välfärdsbyggande är tydlig, intressant och bevaransvärd. Vid renoveringar och ombyggnader krävs stort hänsynstagande till de enskilda byggnadernas arkitektoniska- och kulturhistoriska karaktär och värde. Vid bebyggelseförtätning måste stora krav ställas på nybyggnadernas placering och utformning.

Den utpekade kulturmiljön som har samlats under namnet Kommunalvägen mm kan upplevas som svårtolkad och spretigt p g a okänsliga tillägg i form av nya byggnader som bryter sambanden mellan den äldre bebyggelsen. Det är dock en mycket viktig miljö för förståelsen av Huddinges utveckling som kommun. Här ligger det gamla sockencentrat med kyrka, prästgård och skola samt flera viktiga kommunala byggnader från olika epoker blandat med bostäder av olika form och ålder. Även Kommunalvägens sträckning är en viktig del av kulturmiljön då den sträcker sig långt bak i tiden.

Parkeringsytan i form av en kil sydväst om kyrkan och församlingshemmet lämpar sig väl för nyetablering (G1). Området längs Kommunalvägens båda sidor är svårt att förhålla sig till som en helhet då det är just här som byggnaderna som representerar kommunens moderna historia är samlade. Förtätningssmöjligheter inom miljön som helhet finns men här måste nyetableringar ta stor hänsyn till de befintliga byggnaderna och inte ytterligare försvaga de samband som trots allt finns kvar. Ett exempel på en försvagad kontakt är mellan kyrkan och prästgården som delvis är bruten genom Polishuset. Därför bör ett skyddsområde kring prästgården eftersträvas. En genomtänkt förnyelse av miljön skulle dock både kunna samla och lyfta fram de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna som finns längs med Kommunalvägen (R1). På höjden bakom prästgården ligger ett välbevarat punkthusområde (Y1).

Miljön med stjärnhusen utmed Domarvägen med sitt höjdläge ovanför centrum har ett högt kulturhistoriskt värde med sin tidstypiska och välhållna karaktär. Här finns partier med berg i dagen samt uppvuxna tallar som är mycket karaktäristiskt för områden av detta slag och därför olämpliga att exploatera eller förtäta (R2). Detta gäller även för det tallbevuxna bergspartiet söder om Klockarevägen (R3). Viktig för området är även sjödalsparken, belägen strax öster om Huddinge centrum. Parken fungerar som en naturlig mötesplats för boende i närheten av centrum och är ett bra exempel på en väl fungerande stadspark.

Flera generationers bebyggelse – Kyrkskolan, Nyboda torp med skolmuseum, ABF-huset samt punkthus från 1955.

Lp201300185

Strukturplan Huddinge centrum

Kommunalvägen

Bostadslänga längs Kommunalvägen.

Lp201300165

Gamla delen av kommunhuset.

Lp201300169

Prästgården med tillhörande trädgård.

Lp201300166

Några av stjärnhusen på Domarvägen.

Lp201300178

Strukturplan Huddinge centrum

Hörningsnäs

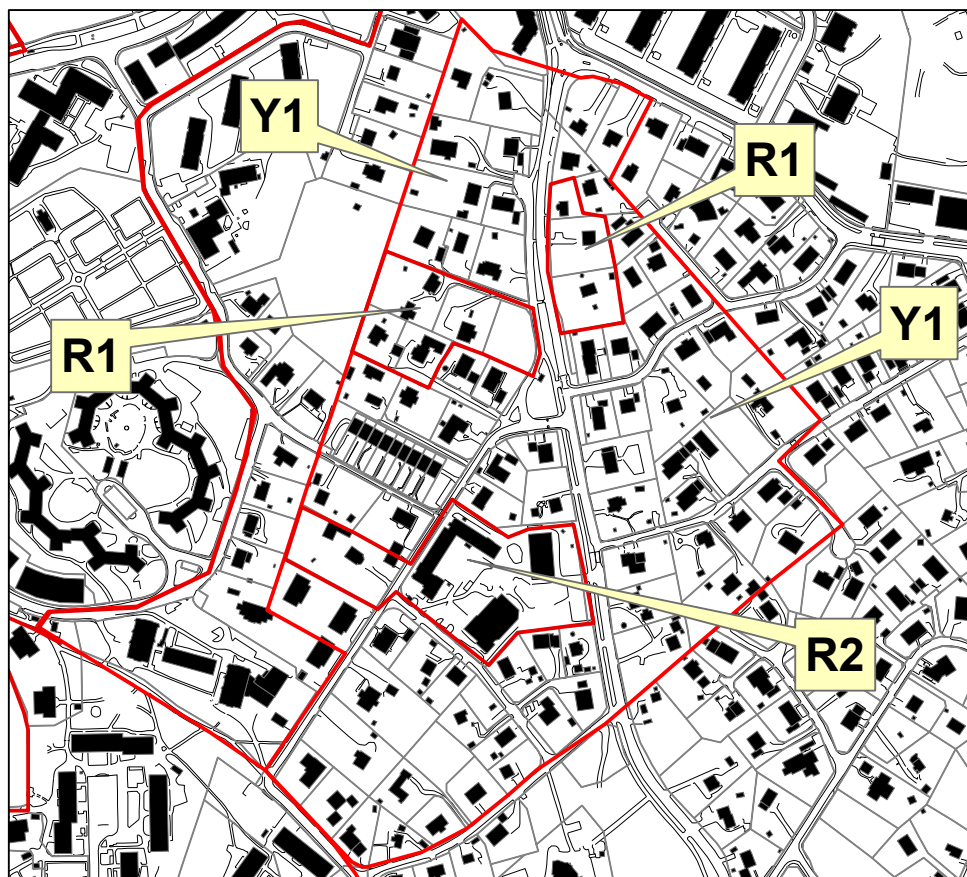

Fig. 5.

Hörningsnäs

Miljöbeskrivning

Hörningsnäs villabebyggelse från 1900-talets början ligger på ömse sidor om Lännavägen. De äldsta, individuellt utformade trävillorna ligger placerade långt in på de stora tomterna, med anlagda trädgårdar ut mot gatan. Villorna karaktäriseras av panelklädda fasader och branta plåttak eller brutna, höga tegeltak. Oregelbunden fönsterplacering, burspråk, verandor och balkonger är andra kännetecken. Ett litet antal tomter har kvar sin ursprungliga storlek medan flertalet tomter delats. På dessa "nya" tomter finns ofta egnahemshus från 1920-talet och småstugor från 1930-talet. Inom området ligger även en radhuslänga från 1960-talet samt Hörningsnäs-skolan från 1950-talet. I kv Paragrafen ligger Huddinges första biograf "Smedstaber", på Smedstabergrsvägen.

Historik

I samband med storskiftet år 1782 flyttades en av gårdarna i Stuvsta ut från byn till stranden av en vik i sjön Trehörningen. Gården kom att kallas Hörningsnäs. Hörningsnäs och Fullersta var de gårdar inom kommunen där avstyckning och försäljning av villatomter först började. Hörningsnäs Villastad, belägen på gångavstånd till Huddinge station, exploaterades av AB Tomtförvaltning. Stadsplan upprättades 1919 av H G Torulf, Allmänna ingenjörbyrå och fastställdes 1923 med undantag för tomtindelningen. Planens minsta tomtstorlek var 1 500 m². När planen upprättades var tomterna redan till stor del bebyggda. Nuvarande vägnät och kvartersindelning överensstämmer i stort med den första stadsplanen. De första villorna byggdes 1908 - 09 av bl a dir Gideon Hydén senare ordf i kommunfullmäktige, byggmästare Lennart Thunholm, ingenjör von Köhler ansvarig för SJ:s personvagnstillverkning samt ingenjör Nettelblatt, ansvarig för SJ:s loktillverkning. Ar 1914 bildades Hörningsnäs Villastads Municipalsamhälle som det första i kommunen. Den 1 januari 1947 bildades Huddinge stormunicipip där Hörningsnäs Villastad ingick.

Strukturplan Huddinge centrum

Hörningsnäs

Delar av Hörningsnäs är välbevarade.

Lp201300151

Bedömning

Hörningsnäs Villastads Municipalsamhälle är en viktig representant för den äldsta villastadsbebyggelsen; de tidigaste tomtavstyckningarna och första villorna i kommunen. Husen är till stor del välbevarade exteriört, vilket har stor betydelse för upplevelsen av miljön. En viktig del av karaktären utgörs av vegetationen och gatornas struktur och utformning. Områdets utveckling åskådliggörs bl a av de egnahemshus som tillkommit på avstyckade tomter, liksom av Hörningsnässkolan som är en god representant för 1950-talets offentliga arkitektur. 1960-talets ideal syns i radhuslängans enhetliga utformning.

Hörningsnäs återstående odelade tomter bör inte avstyckas eller bebyggas ytterligare. De äldre husen bör behålla sin karaktäristiska utformning och stor försiktighet iakttas vid ombyggnad. Av hänsyn till områdets karaktär och höga kvalitet ställs höga krav på placering och utformning av nybebyggelse. De äldre husen bör inte döljas bakom nybebyggelse vid gatan. Vegetation och gaturum ska hanteras med varsamhet och respekt. Senare bebyggelse, som Hörningsnässkolan (R2) och radhusen, bör även de hanteras med krav på varsamhet och respekt för deras arkitektoniska gestaltning. Huddinge kommuns stadsbyggnadskontor har gett ut en mer detaljerad beskrivning och vägledning för fastigheterna i området, "Hörningsnäs -en miljö att värna om".

Bebyggelsen i Hörningsnäs är blandad, både vad gäller utformning och kvalitet. Men här finns delar som är mer välbevarade gällande såväl struktur som utformning. I samband med en eventuell förtätning inom området är det av yttersta vikt att riktlinjerna enligt kulturmiljöinventeringen följs (R1/Y1). Rakt över vägen från skolan sett ligger en av de mest välbevarade villorna med tillhörande trädgård (R2).

Strukturplan Huddinge centrum

Hörningsnäs

Strukturplan Huddinge centrum

Tingshuset

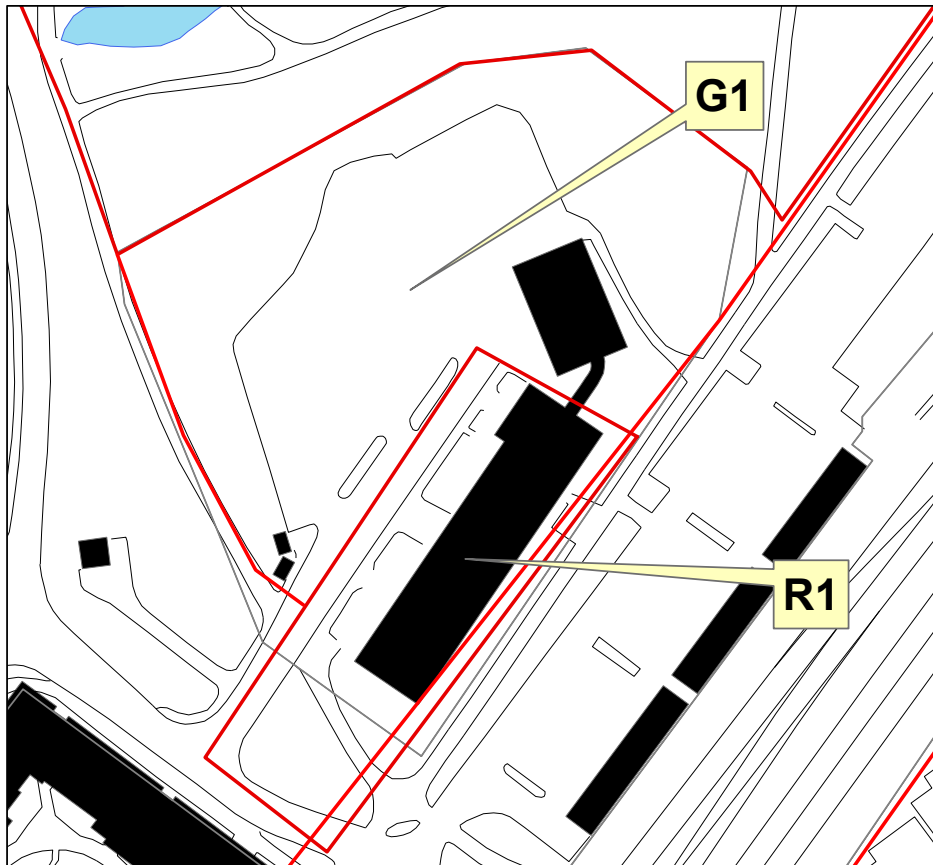

Fig. 6.

Tingshuset

Huddinge tingshus.

Lp201300329

Bedömning

Byggnaden ritades 1959 av arkitekt Karl J Karlström och fungerade som tingshus för Huddinge tingsrätt fram till 2006. Trots byggnadens tydliga modernistiska 1960-tals arkitektur står den kvar i 1950-talets materialkvalité med fasader av gult tegel med lisener och mönstermurning samt ett plant tak med kopparklädd takfot. Byggnaden har ett utanpåliggande putsat trapphus med hexagonformade fönster samt ett påkostat entréparti av rostfritt stål med kopparklätt skärmtak.

Att exploatera i närområdet påverkar inte Tingshusets värden då det genom sin storlek och utformning klarar konkurrens från tillkommande bebyggelse (R1/G1).

Strukturplan Huddinge centrum

Centrumkyrkan

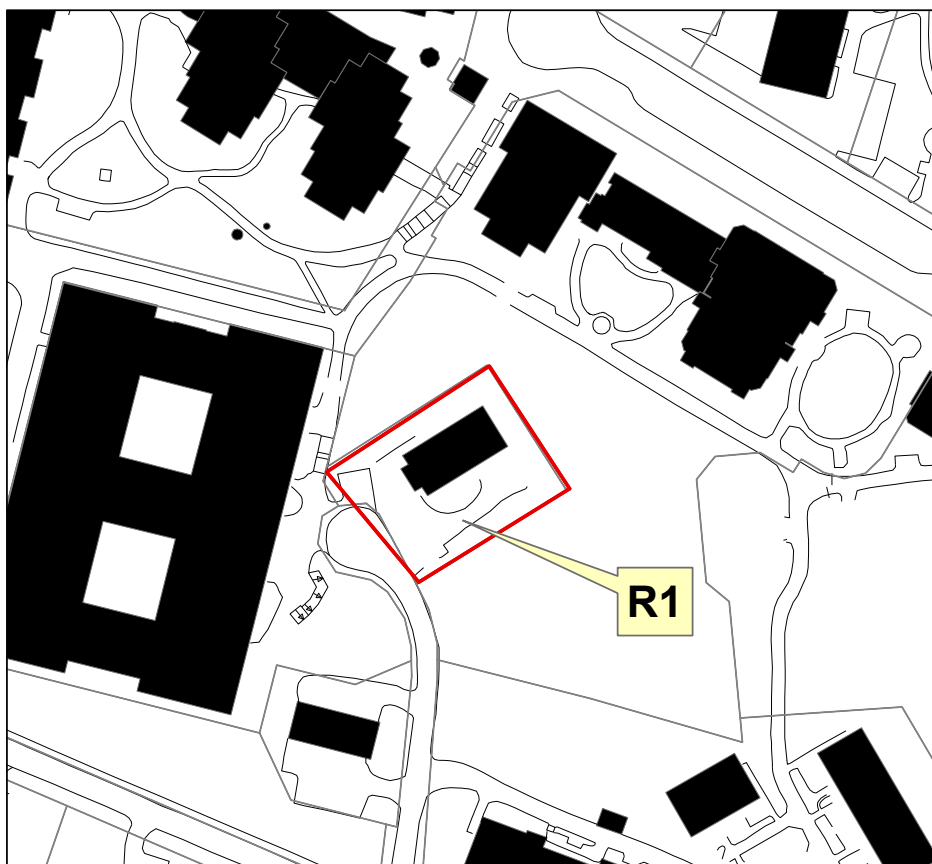

Fig. 7.

Centrumkyrkan

Centrumkyrkan

Lp201300133

Centrumkyrkan

Lp201300136

Bedömning

Den långsmala kyrkobyggnaden med träpanelklädda fasader och tegeltäckt säteritak ritades 1929 av arkitekt Paul Gustafson. Den uppfördes ursprungligen som baptistkyrka och har under en tid använts som kulturlokal under namnet Centrumkyrkan. Byggnaden är välbevarad men ligger olyckligt undangömd på en höjd bakom vårdcentralen. Fastigheten har en konstnärligt utformad och välanpassad hiss i anslutning till trappan upp mot byggnaden. Området närmast byggnaden bör inte bebyggas ytterligare (R1).

Strukturplan Huddinge centrum

Villa vid Anders Klockares väg

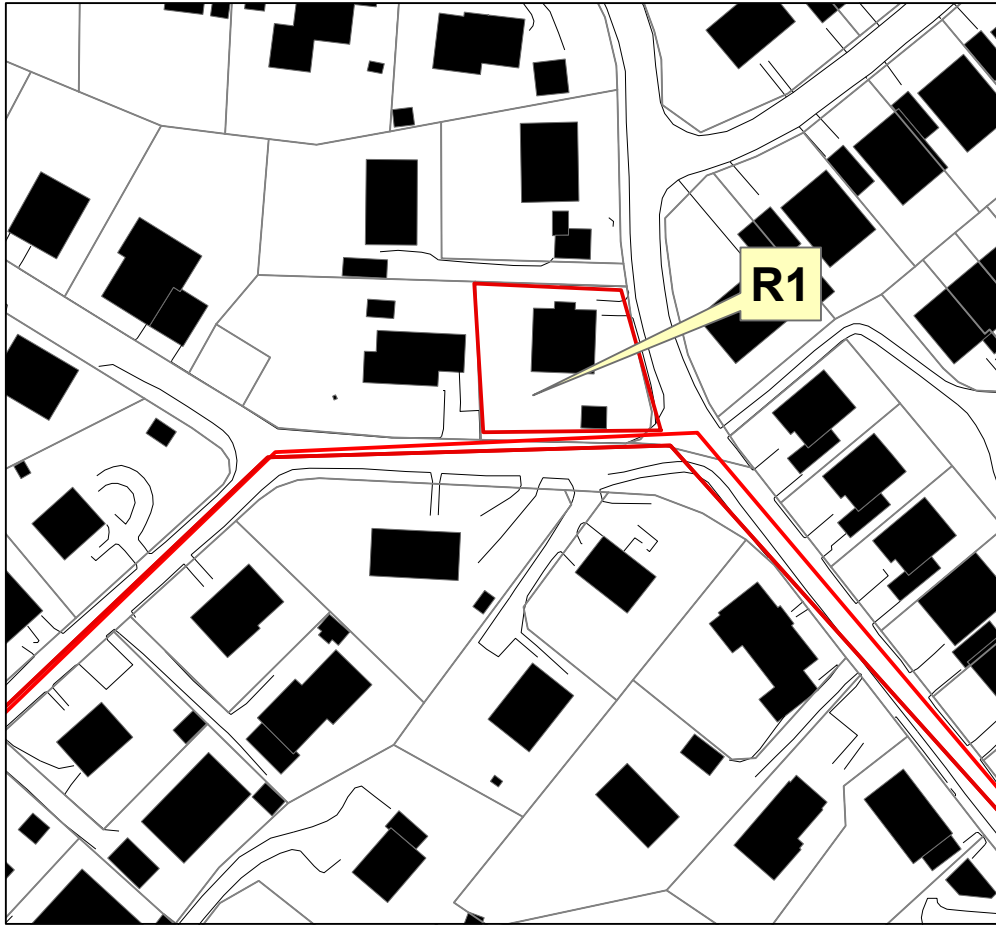

Fig. 8.

Villa vid Anders Klockares väg

Bedömning

Villan från 1968 är ritad av arkitekt Radovan Halper. Huset står på en djupt indragen betongsockel i full våningshöjd. Ovanför sockeln kragar byggnaden ut och fasaderna är klädda med träpanel. Taket har en pulpetform och på en del av det finns en terrass.

Huset är speciellt i sin utformning och sticker ut i det omgivande villaområdet.

En eventuell förtätning i närheten av villan bedöms dock inte ha en negativ inverkan (R1).

Villa vid hörnet Anders Klockares väg/Norrbyvägen. Lp201300330

Strukturplan Trångsund

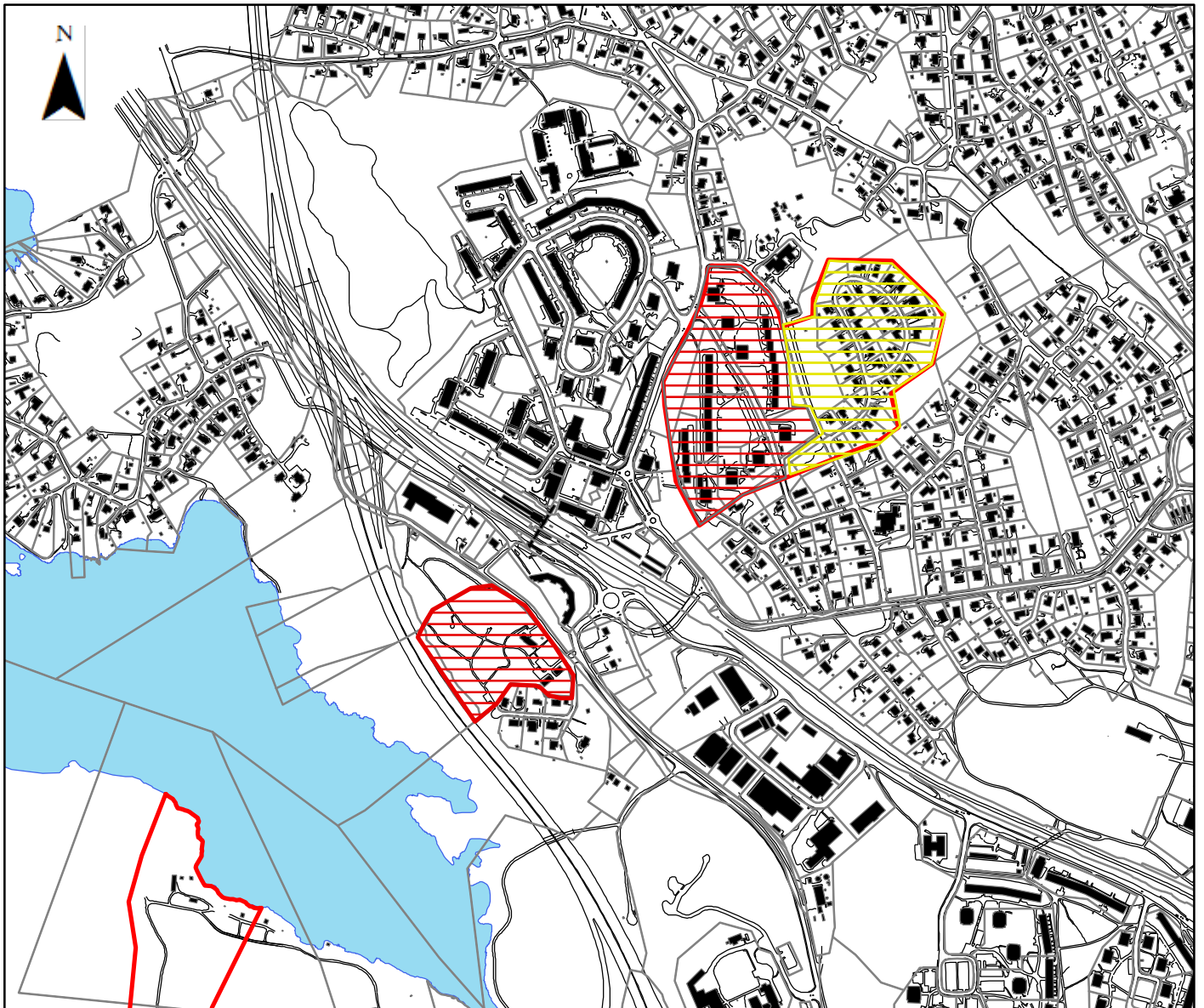

Fig. 9. Skala 1 : 10 000

Strukturplan Trångsund

Del av Hammartorp

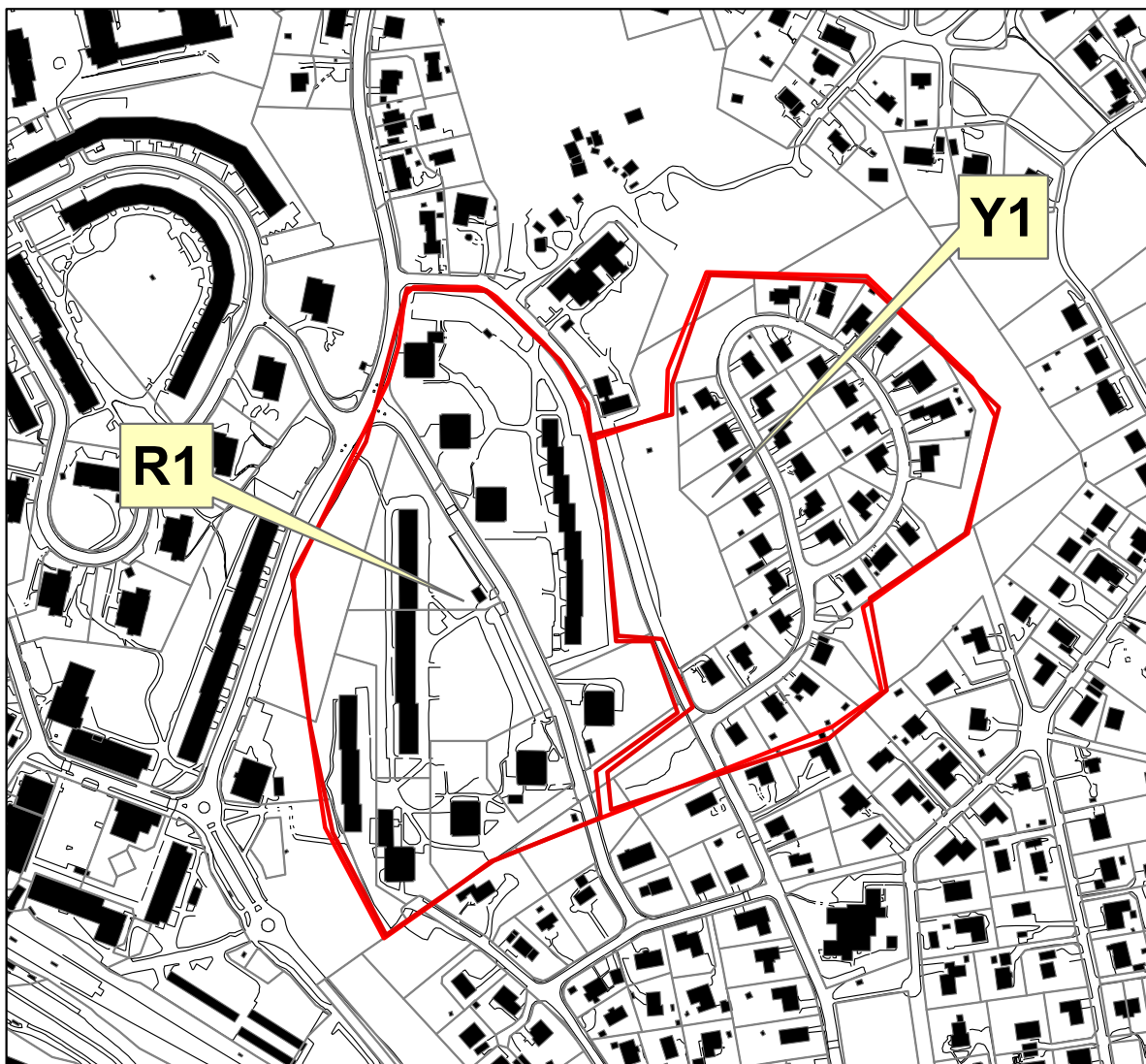

Fig. 10.

Del av Hammartorp

Kulturmiljöbeskrivning

Backslingans villor ligger på ett berg som höjer sig över omgivningen. Tomterna, på ca 800 m², är bebyggda med individuellt utformade villor som väl anpassats till miljön. Den variation som finns i utformningen gäller såväl plan och form som fasadbeklädnad. Merparten av husen vänder långsidan mot gatan.

Väster om Backslingan ligger Tjäderstigen och Spelvägen med flerbostadshus ritade av arkitekterna Ancker, Gate och Lindegren. Punkthus och trevåningshus från 1960, väl inplacerade i terrängen med sparad naturmark mellan husen. Kännetecknande är omsorgen om detaljer och material, som tegelfasader, skifferbeklädnad vid portarna och utformningen av balkongerna. Ett par av punkthusen har förvanskats genom bl a fasadinklädnad av plåt.

Historik

Bebyggelsen tillkom, med några undantag, i sin helhet på 1960 talet efter en stadsplan som fastställdes 1959.

Strukturplan Trångsund

Del av Hammartorp

Bedömning

Området utgör ett mycket bra exempel på det formspråk och de byggnadsmaterial som dominerade byggandet på 1960 talet. De i huvudsak ursprungliga exteriörerna, förutom några olyckligt plåtbeklädda fasader, bildar tillsammans ett välplanerat och intakt område från 1960 talet. Dock har några av villorna längs med Backslingan genomgått ganska stora förändringar vilket har lett till att upplevelsen av den sammanhållna miljön delvis gått förlorad.

Vid förändringar i området bör stor hänsyn tas till villornas ursprungliga karaktär och materialval. Skötsel och underhåll av flerbostadshusen bör respektera byggnadernas utformning, material och behandling liksom naturmiljön.

Bebyggelse och karaktäristiska vegetationsridåer vid Tjäderstigen/ Spelvägen.

Lp201300279

I området är en förtätning öster om Tjäderstigen möjlig, under förutsättning att vegetation sparas mot villorna. Viss förtätning kan även vara möjlig på västra sidan av Tjäderstigen (Y1).

Spelvägen.

Lp201300277

Strukturplan Trångsund

Del av Hammartorp

Längs med Hammartorpsvägens östra sida reser sig en trädbeklädd och förhållandevis brant klippvägg upp mot flerbostadshusen och ansluter till den sparade naturmarken mellan och runt husen på platån. Denna del är inte lämplig för exploatering då naturmarken med berget och de sparade tallarna mellan husen är en minst lika viktig del av kulturmiljön som byggnaderna och en betydelsefull del av områdets karaktär (R1).

På båda sidor av Trångsundsvägen finns möjliga områden för förtätning. Här finns dock ett antal äldre ekar till vilka stor hänsyn bör tas. Ekarna är inventerade i rapporten "Gammelekar i Stortorp, Trångsund, Skogås, Länna".

Strukturplan Trångsund

Tacksägelsekyrkan

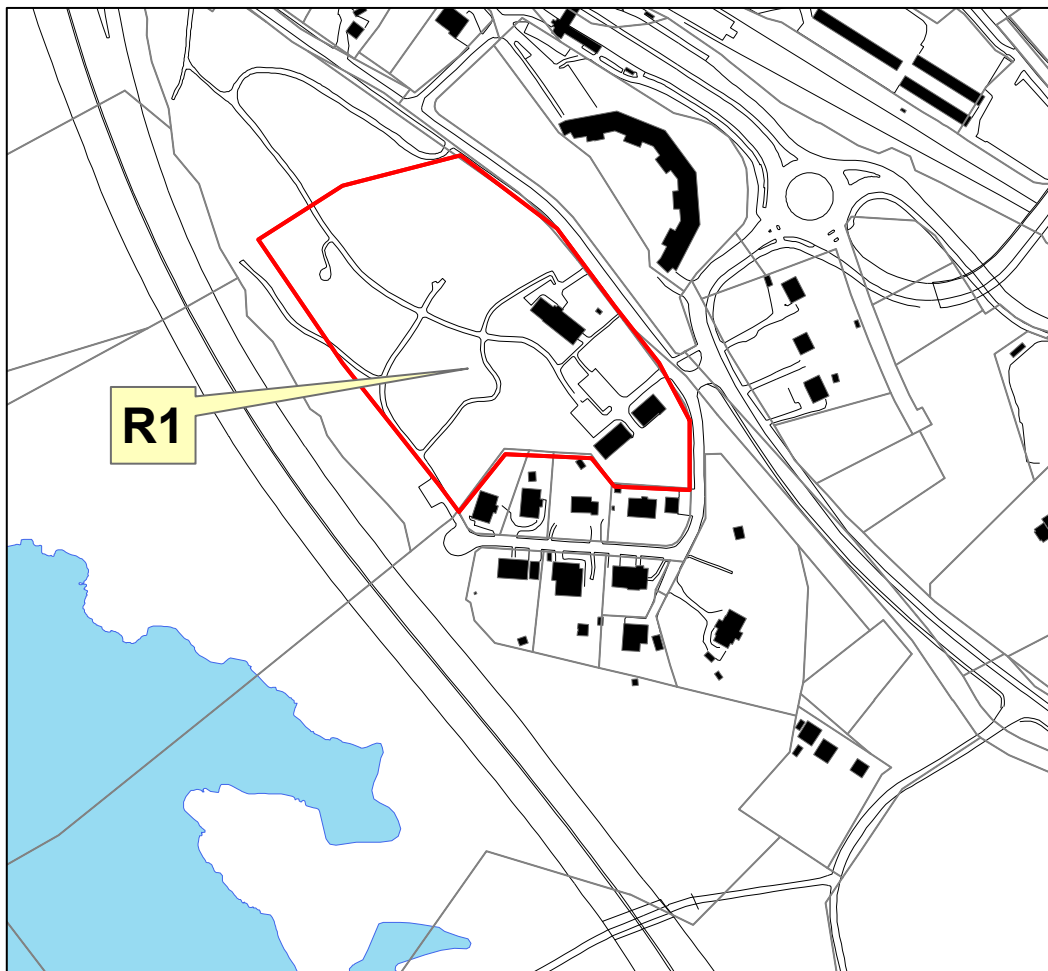

Fig. 11.

Tacksägelsekyrkan

Tacksägelsekyrkan.

Lp201300288

Bedömning

Tacksägelsekyrkan är belägen strax söder om Trångsunds centrum. Kyrkan från 1957 är ritad av arkitekt Sture Frölén som var en av landets mest betydelsefulla arkitekter under den funktionalistiska eran. Kyrkan har ett karaktäristiskt formspråk med putsade fasader och ett brant skiffertäckt sadeltak som nästan sträcker sig ner till marken. En förtätning i området är möjlig. Dock ska ny bebyggelse inte placeras i direkt anslutning till kyrkan eller kyrkogården då upplevelsen av miljön skulle förändras högst väsentligt (R1).

Strukturplan Skogås

Fig. 12. Skala 1 : 10 000

Strukturplan Skogås

Östra Skogås

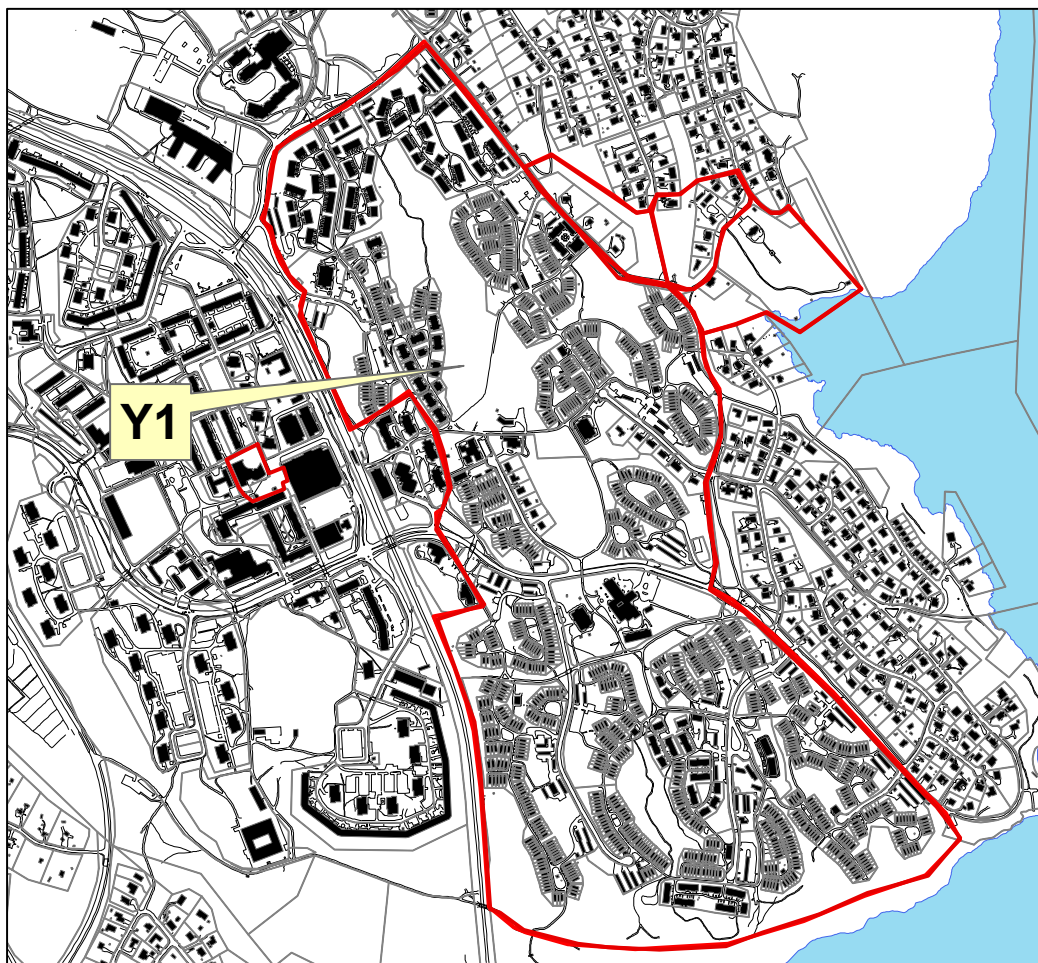

Fig. 13.

Östra Skogås

Kulturmiljöbeskrivning

Östra Skogås bebyggelsemiljö präglas av att målet vid anläggandet var att göra minsta möjliga ingrepp i den kuperade terrängen. Större lövträd och delar av äldre trädgårdsanläggningar bevarades. De tvåvånga radhusen och flerfamiljshusen, med till viss del gemensamma husdetaljer och en sammanhållande färgsättning i ljusa pastelltoner ger området en enhetlighet.

Historik

Sedan området förvärvats av JW Engvall skedde tomtförsäljning efter uppgjorda styckningsplaner. En byggnadsplan upprättades år 1936 som innebar att småhus om högst 150 m² fick uppföras. Bebyggelsen som uppfördes kom dock främst att bestå av små fritidshus. 1971 beslutade kommunfullmäktige att Östra Skogås skulle bebyggas med fler- och enfamiljsbostadshus och att mark skulle förvärfas. Planarbetet påbörjades 1972 och bebyggelsen uppfördes successivt under åren 1978-1983.

Bedömning

Östra Skogås är en mycket god exponent för den terränganpassade låghusbebyggelsen, med en rik variation av hustyper, som planerades under 1970 talet. För att inte förvanska områdets karaktär och kvalitéer bör områdets ursprungliga gestaltningsidéer vara vägledande vid ombyggnad, renovering och ommålning av husen. Särskild hänsyn bör tas till den omgivande naturmiljön. Viss kompletteringsbebyggelse i form av nya radhus har redan tillkommit i området. Vid eventuell ytterligare förtätning är det viktigt att områdets karaktär med den kuperade naturmiljön som separerar radhusen inte förvanskas och att allt för stora volymer undviks (Y1).

Strukturplan Skogås

Östra Skogås

Östra Skogås radhusområde, Klangvägen. Lp201300246

Östra Skogås radhusområde, Duettvägen. Lp201300240

Radhus på Rondovägen.

Lp201300338

Nybyggda radhus på Rondovägen.

Lp201300339

Strukturplan Skogås

Mörtvik

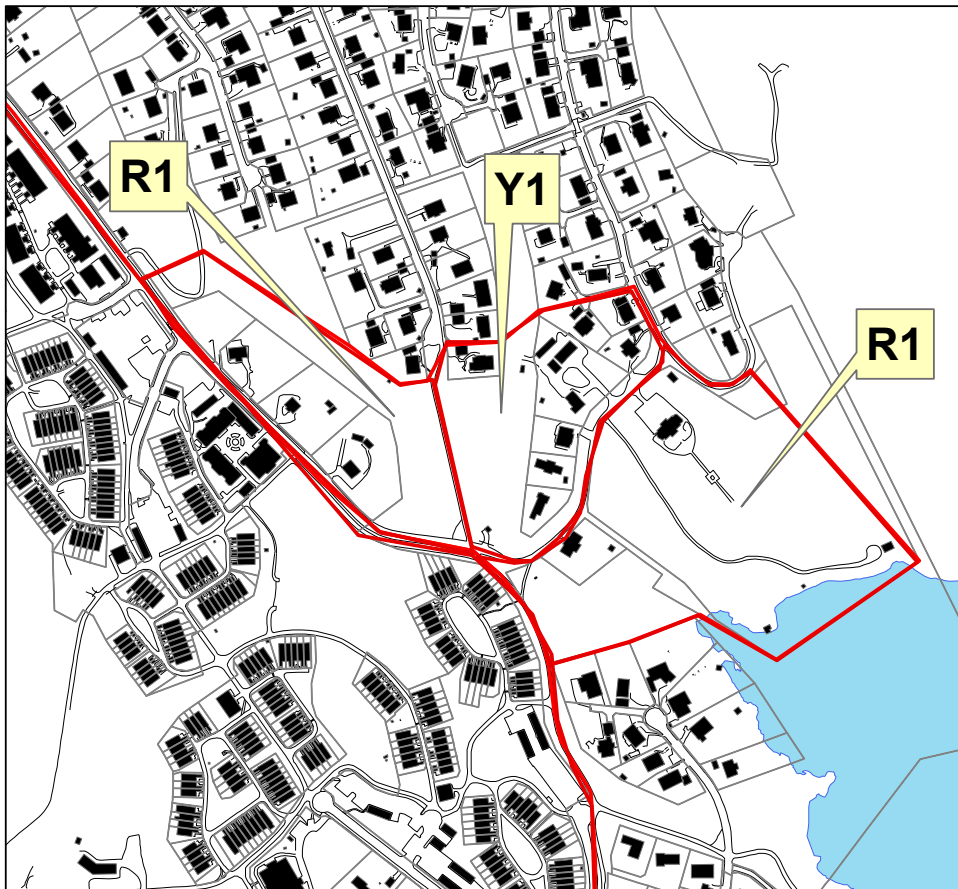

Fig. 14.

Mörtvik

Kulturmiljöbeskrivning

Mörtviks gård omfattar, förutom huvudbyggnaden, ett tiotal hus som i huvudsak fått sin nuvarande utformning vid sekelskiftet 1800/1900.

Huvudbyggnaden, en tvåvånings, delvis förändrad jugendvilla med brutet, valmat tak, har en stor anlagd trädgård som sträcker sig ner till Drevviken. Vid stranden finns badhus och lusthus. Till huvudbyggnaden hör ett till bostad ombyggt växthus och en grupp av hus strax norr om gården. Längs Mörtviksvägen något hundratal meter mot nordväst ligger tre till utseendet likartade bostadshus som hört till Mörtvik. De utgör de sista resterna av en del kallad Richardsvik.

Historik

Mörtvik finns omnämnt första gången i början av 1700-talet som torp under Länna gård men tack vare ett fördelaktigt läge utvecklades den till en större gård. Av gårdens ekonomibyggnader finns bara ett fåtal ombyggda kvar. År 1810 överfördes Mörtvik till Trångsund. Gården kom under 1800-talet att tjäna som sommarboställe åt höga militärer. I början av 1940-talet avstyckades mark från gården till sommarstugetomter.

Bedömning

Östra Skogås har genomgått en kraftig förändring under 1900-talets senare del. Området domineras av modern radhusbebyggelse och den äldre bebyggelsen åskådliggör områdets tidigare historia av jordbruk och senare sommarboställe. Mörtviks byggnader och trädgårdsanläggningar bör hanteras och vårdas på ett sätt som tar hänsyn till deras karaktär och kulturhistoriska värden. Det utpekade området kring Mörtviks gård samt den tillhörande bebyggelsen längs Mörtviksvägen är känslig för förändringar. Viss förtätning i anslutning till gården har skett men bör undvikas i ytterligare utsträckning (R1/Y1).

Strukturplan Skogås

Mörtvik

Mörtviks gård och senare tillkommen bebyggelse i området.

Lp201300235

Lp201300238

Strukturplan Skogås

Beatebergsskolan

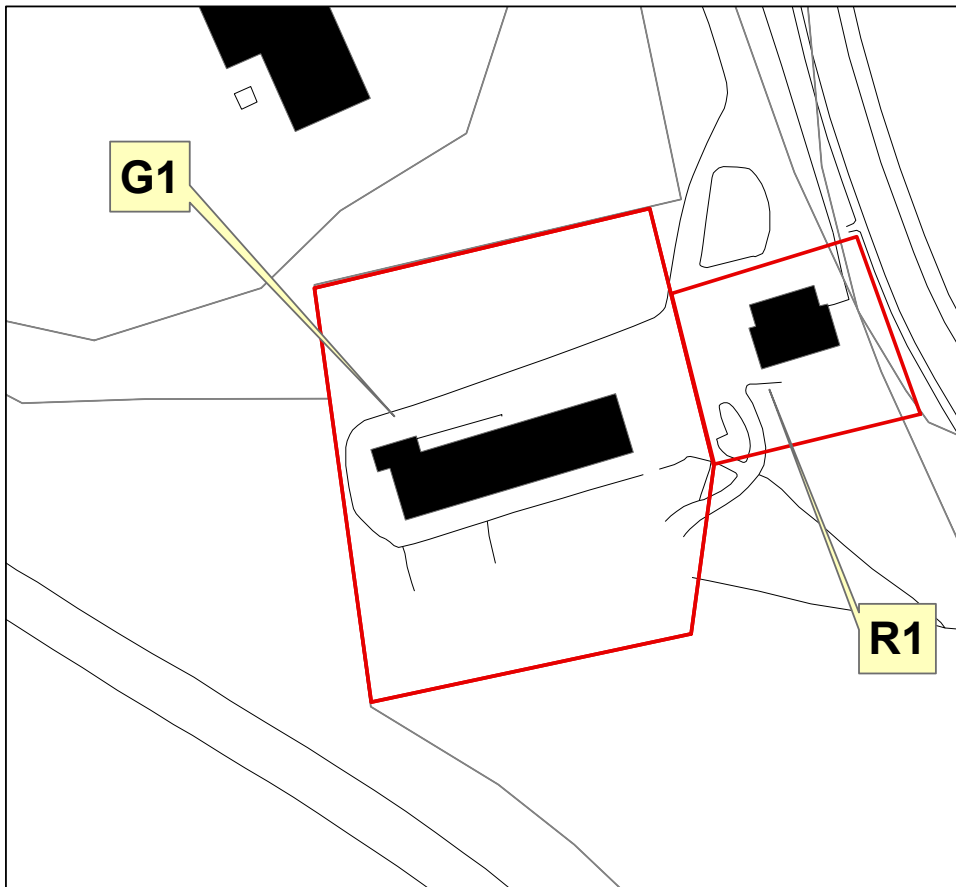

Fig. 15.

Beatebergsskolan

Kulturmiljöbeskrivning

Beatebergsskolan ritades 1944 av arkitekt Harald André och är ett bra exempel på funktionalistisk institutionsarkitektur. Idag står skolan oanvänd och uppvisar ett begynnande förfall p g a eftersatt underhåll. Skolan ligger utplacerad utan något egentligt sammanhang med övrig bebyggelse, förutom den äldre folkskolan strax intill samt kriminalvårdsanstalten Beateberg. I området finns inga hinder för en exploatering, under förutsättning att den äldre folkskolan bevaras och området kring den gestaltas så att dess betydelse även fortsättningsvis kan förstås (R1/G1).

Beatebergsskolan.

Lp201300229

Den äldre folkskolan.

Lp2013232

Strukturplan Skogås

Mariakyrkan

Fig. 16.

Mariakyrkan

Mariakyrkan med torget i förgrunden.

Lp2013234

Bedömning

Mariakyrkan uppfördes mitt i Skogås centrum 1986-87 och ritades av den tyskländsfödde arkitekten Fritz Voigt (1911-2006). Byggnadens välvda fasader består av rött tegel och har en hög sockel i granit medan de sluttande taken täcks av kopparplåt. Kyrkan placerades kring det berg som redan fanns på tomten och byggnaden ansluter väl till dess förutsättningar. Mariakyrkan är placerad i anslutning till centrumbebyggelse där torgbildningen framför byggnaden är viktig för upplevelsen av platsen. En ytterligare förtätning i området är möjlig, dock inte i direkt anslutning till kyrkan (R1).

Fig. 17. Skala 1 : 14 000

Strukturplan Stuvsta

Skogsäng, SÖ delen av Snättringe gård

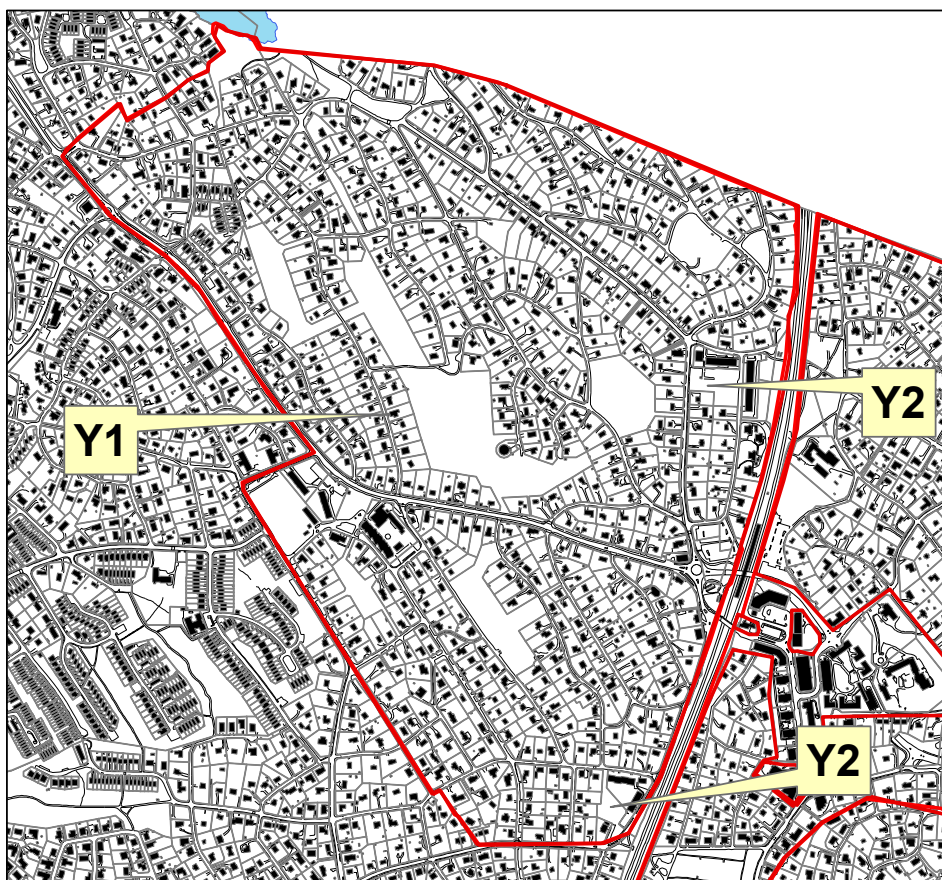

Fig. 18.

Skogsäng, SÖ delen av Snättringe gård

Miljöbeskrivning

Skogsäng har en omväxlande natur med skogsklädda berg. I norr, i Långsjöns förlängning, finns en öppen dalgång. Större gator och vägar har av topografiska skäl dragits fram i NV SÖ riktning, ett förhållande som påverkat kvartersbildning och fastighetsmönster. Bebyggelsen i området består av villor på tomter mellan 1000-1800 m². Husen ligger indragna från gatan eller mitt på tomten. Den främre delen utgör anlagd trädgård, medan den inre delen ofta är naturtomt. Villorna är jämförelsevis små och har en för 1920-1940-talen tidstypisk utformning. Den äldsta bebyggelsen finns i områdets östra del med hus från 1920-talet. Vid Häradsvägen/Källvägen ligger två tidstypiskt utformade flerfamiljshus från 1950-talet.

Historik

Området utgör delar av Stuvsta, Tomtberga och Snättringe. Stuvsta var ursprungligen en by med fyra gårdar, av vilka tre kom att samlas på en ägare och bli till en gård. På 1910-talet började Stufsta Fastighetsaktiebolag avstyckning av villatomter. Området fick stadsplan 1941 och var då till stora delar bebyggt. Tomtberga var prästgårdsmark och liksom Stuvstadelen skogbevuxen. Snättringe var ursprungligen en utgård till Fullresta och avsköndades år 1873. På 1910-talet påbörjade två privatpersoner tomtavstyckning, en verksamhet som drevs vidare av Milsten Tomt AB. När Snättringe planlades 1943, var planområdet till stora delar redan bebyggt med villor. Planen utformades med stor hänsyn till den befintliga bebyggelsen och vägstrukturen. Administrativt hörde den nordöstra delen av området till Stuvsta municipalsamhälle och den sydvästra till Snättringe municipalsamhälle, som bildades 1928.

Strukturplan Stuvsta

Skogsäng, SÖ delen av Snättringe gård

Bedömning

Många av Skogsängs tidstypiska, småskaliga villor är fortfarande välbevarade. Tomterna är relativt begränsade och topografin så varierande att avstyckningar inte förekommit i större omfattning. Det ursprungliga fastighetsbildningsmönstret har därför bevarats. Likaså har vägdragningar och vägbredder sparats. Området har arkitektoniska och miljömässiga värden som i många andra områden försvunnit p g a avstyckningar och okänsliga tillbyggnader. Områdets karaktäristika bör uppmärksammas och värnas vid planering och bygglovprövning. Därvid måste naturmiljön bevaras, tomtavstyckningar undvikas samt ombyggnader och nybyggnader utföras med utgångspunkt ur områdets ursprungliga utformning. Till detta hör framför allt placering, volymer och kulörval.

Områdets kvalitet med varierat utformad villabebyggelse samt vägstruktur anpassad till de topografiska förutsättningarna med stora höjdskillnader är fortfarande tydlig. Eventuell kompletteringsbebyggelse inom villaområdena ska ske med stor hänsyn till den beskrivna karaktären. Det finns även ett antal flerbostadshus av hög kvalitet inom området. De obebbyggda skogsklädda partierna som är insprängda i villakvarteren är även de ett viktigt och värdefullt inslag och dessa bör i största mån bevaras (Y1).

Exempel på bebyggelse i Skogsängs villaområde

Lp201300272

Utöver de i kulturmiljöinventeringen utpekade flerbostadshusen längs Häradsvägen finns ytterligare två områden med välbevarade putsade flerbostadshus av tidstypisk karaktär längs med järnvägsspåret, på Lillskogsvägen/Byalagsvägen i områdets norra del samt på Yrkesvägen i söder. Dessa är viktigt att beakta vid en eventuell utveckling av området (Y2).

Strukturplan Stuvsta

Skogsäng, SÖ delen av Snättringe gård

Strukturplan Stuvsta

Centrala Stuvsta med Segersminneområdet

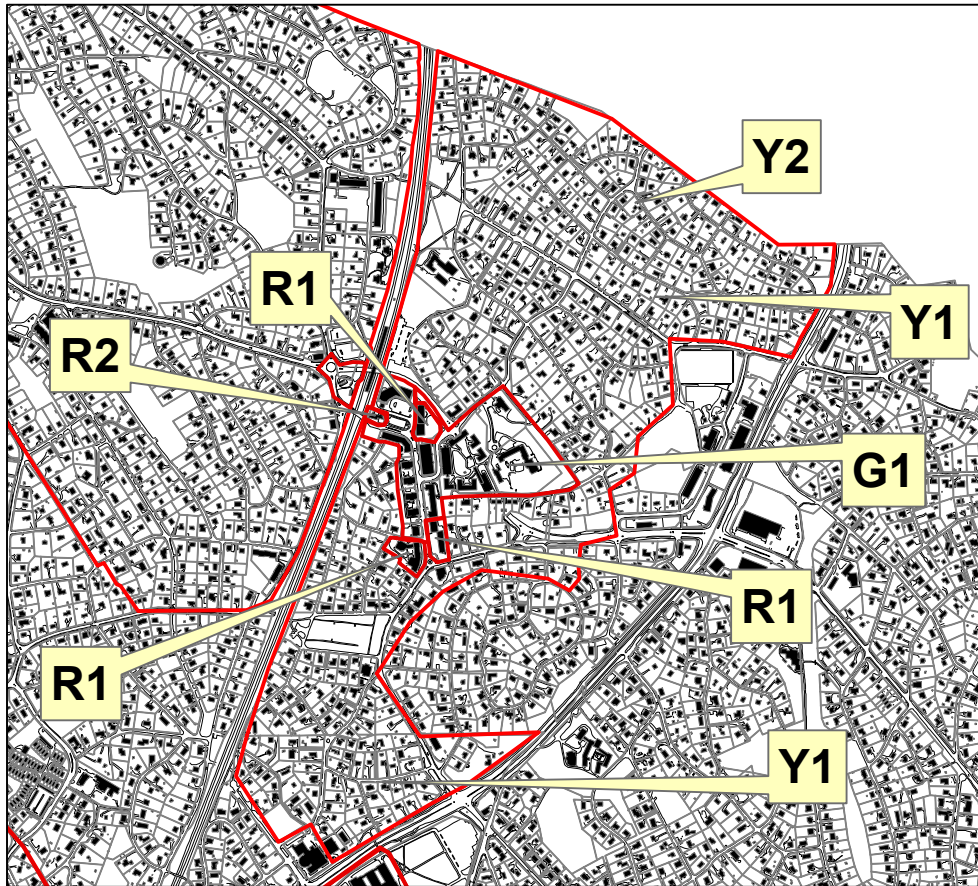

Fig. 19.

Centrala Stuvsta med Segersminneområdet

Miljöbeskrivning

Stuvsta station och en fd konsumbutik tillhör det fåtal äldre byggnaderna i Stuvsta centrum. I egnahemsområdet Segersminne, beläget öster om järnvägen, är husen placerade långt från gatan på stora, djupa tomter, med trädgård framför och staket eller häck i tomtgräns. Bebyggelsen, som är från 1910-talet och framåt, består till övervägande del av små egnahemshus. Ofta 1 ½ plans villor med tegeltak, locklistpanel och veranda, målade i ljusa oljefärger. Områdets större vägar har anlagts i dalsänkorna och smalare gator med gräsbevuxen vägren följer delvis terrängen. Trevägs kors och lummiga grusstigar genom de större kvarteren skapar omväxlande gaturum.

Historik

Fram till år 1908 tillhörde Stuvsta gård släkten Lagerbielke på Älvsjö. Då köptes större delen av marken i syfte att styckas och försäljas som tomter för egnahem och sommarstugor. Exploateringen utfördes till övervägande del av det år 1910 bildade Stuvsta Fastighetsaktiebolag. Stuvsta Lanthemsområde byggdes ut från 1909 av Bröderna Sillerström. År 1918 köpte Stuvstabolaget Segersminneområdet.

Stadsplanen för Stuvsta villastad från 1919, av John Åkerlund, fastställdes 1926. Planen är tidstypiskt utformad med oregelbundna kvartersformer, trevägs kors samt områden avsatta för park och monumentalbyggnader.

År 1918 fick Stuvsta järnvägsstation, belägen 12 km från Stockholms Central och bekostad av Stuvsta Fastighets AB. Stationsbyggnaden, ritad av arkitekt Folke Zettervall, uppfördes åren 1917-19. Tomter inom gångavstånd från stationen blev attraktiva för pendlare.

Strukturplan Stuvsta

Centrala Stuvsta med Segersminneområdet

Nybyggarna uppförde ofta en kolonistuga och först därefter självbyggda egnahem efter typritning. I första hand var det hantverkare och lägre tjänstemän som flyttade hit. Stuvstabolaget lämnade lån i form av byggnadskreditiv och hade från år 1920 egen byggnadsnämnd. 1920-talet kom att innebära en intensiv tomtförsäljning och byggnation. Stuvsta municipalsamhälle bildades år 1923 och uppgick i Huddinge stormunicip år 1947. Konsumbutiken från år 1932, i funktionalistisk stil, ritades av, arkitekt Dag Ribbing på KF:s arkitektkontor.

Bedömning

Stuvsta stationsbyggnad och det fåtal äldre servicebyggnader som fortfarande finns kvar runt stationen samt längs med Stationsvägen har ett stort kulturhistoriskt värde som representanter för olika epoker i Stuvstas utveckling. Hit räknas även den f d Konsumbutiken i korsningen Stuvstavägen-Stationsvägen, trots att den är förändrad. Stationshuset representerar den tidigaste utvecklingen som villasamhälle (R2).

En förtätning eller omdaning av Stuvsta centrum är möjlig att genomföra under förutsättning att den äldre bebyggelsen från den tidigare centrumetableringen värnas med utgångspunkt från deras kulturhistoriska och arkitektoniska värden (R1/G1).

Förtätning med ytterligare näringslivsetableringar vid Djupåsvägen/Huddingevägen bör ske med största hänsyn till den intilliggande villabebyggelsen. Eventuell kompletteringsbebyggelse inom villaområdena ska ske med stor hänsyn till den i kulturmiljöprogrammet beskrivna karaktären (Y1).

I Segersminne präglas miljön i hög grad av bebyggelsemönstret från 1920 och 30 tal. Miljöns karaktär ligger till stor del i gatunätets tidstypiska utförande, tomternas storlek och husens utformning och placering.

För att Segersminnes villaområde i fortsättningen ska behålla sin höga kvalitet och attraktivitet krävs att miljöns kännetecken värnas. Till dessa hör gatornas struktur och utformning, vegetation som lövträdsbestånd med björk och ek, staket och byggnadernas formspråk. Som ett led i detta arbete har Huddinge kommuns stadsbyggnadskontor utarbetat en skrift om Segersminne, "en miljö att värna om", innehållande råd och riktlinjer.

Strukturplan Stuvsta

Centrala Stuvsta med Segersminneområdet

Bevarad sommarstuga i Segersminneområdet. Lp201300261

Egnahemshus på Dalkarlsvägen.
Södra delen av Segersminneområdet. Lp201300264

I den norra delen av Segersminneområdet som tidigare pekats ut i kulturmiljöinventeringen, är strukturen med vägar och stora tomter mer central än de eventuella tillkommande husens utformning eftersom bebyggelsen har en relativt varierad utformning. Dock är storlek och volymer samt terränganpassning viktig (Y2).

Lp201300247

Lp2013248

Olika typer av bebyggelse i norra delen av Segersminneområdet.

Lp2013249

Strukturplan Stuvsta

Hugginge gymnasium

Fig. 20.

Huddinge gymnasium

Huddinge gymnasium med aulan i förgrunden. Lp201300265

Bedömning

Huddinge gymnasium är ritat 1973 av arkitekt Åke E Lindqvist. Husets fasader består av rött tegel och betong, med långa fönsterband på varje våning. En exploatering i anslutning till byggnaden skulle vara möjlig utan att påverka dess värden. Byggnaden med sin storlek och utformning skulle stå sig väl i förhållande till eventuell ny bebyggelse. Den enda olämpliga platsen för en exploatering är området norr om Lännavägen närmast skolans aula. Detta på grund av att tillkommande bebyggelse skulle skymma det rumsliga samspelet mellan skolbyggnaden och den karaktäristiskt utformade aulan sett från Lännavägen (R1).

Strukturplan Segeltorp

Fig. 21. Skala 1 : 16 000.

Strukturplan Segeltorp

Kolartorp

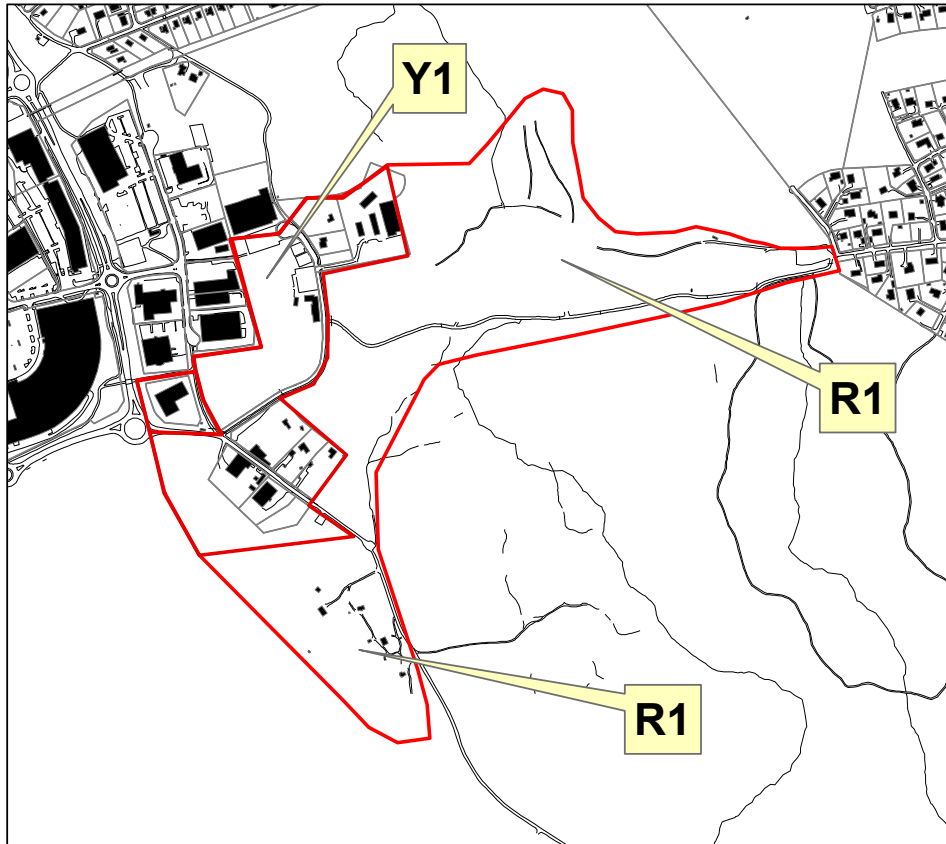

Fig. 22.

Kolartorp

Kulturmiljöbeskrivning

Området kring Kolartorp består av ett småskaligt kulturlandskap med flikar och åkerholmar format av århundradens jordbruksdrift. Delar av markerna hålls öppna av betesdjur och i norr ligger ett stall byggt år 2000. Stallbyggnaderna har placerats väl, bakom en skogsflik, i kanten till den öppna marken så att de inte stör sikten genom det öppna landskapet.

Kolartorp, som var torp under Vårby gård, ligger med huvudbyggnad och ekonomibyggnader karakteristiskt placerade på en obrukbar höjd ovanför den gamla odlingsmarken.

Historik

Större delen av området tillhörde Juringe, frälsehemman under Vårby, vars forntida gårdsplats låg i den nordvästra kanten vid Kolartorpsvägen. Här finns också ett gravfält bestående av sju runda, mindre gravar från yngre järnålder.

Kolartorp finns nämnt i husförhörslängderna sedan 1650. Från år 1790 var det utvalt som Ryttartorp No 2 i Livkompaniet av Livregementets Dragoner som rusthåll under Vårby säteri.

Strukturplan Segeltorp

Kolartorp

Bedömning

Det öppna landskapet berättar historien om tiden före dagens villasamhälle. Småskaligheten och formerna hör till ett traditionellt småjordbruk där alla, små som stora, odlingsbara ytor togs till vara. Torpmiljön, en av få bevarade i Huddinge, bidrar starkt till förståelsen av områdets tidigare karaktär och historia som jordbruksbyggd. Ett bevarande av odlingslandskapet kräver röjning av sly så att gården, åkerflikar och övergångarna till skogen hålls öppna och genomskiktiga.

2010 anlades Segeltorps idrottsplats. Detta har inneburit att det öppna landskapet delvis har påverkats. Då miljöns främsta kännetecken, som även utgör dess kulturhistoriska värde, är att det är ett obebyggt kulturlandskap ska ytterligare nybyggnationer inom området inte göras (R1). Även det lilla industriområde som ligger längs vägen mot Kolartorp innehåller äldre spännande delar väl värda att bevara (Y1).

Kolartorp.

Lp201300221

Småskalig industribebyggelse, troligen från mitten av 1900-talet.

Lp201300222

Strukturplan Segeltorp

Skansberget

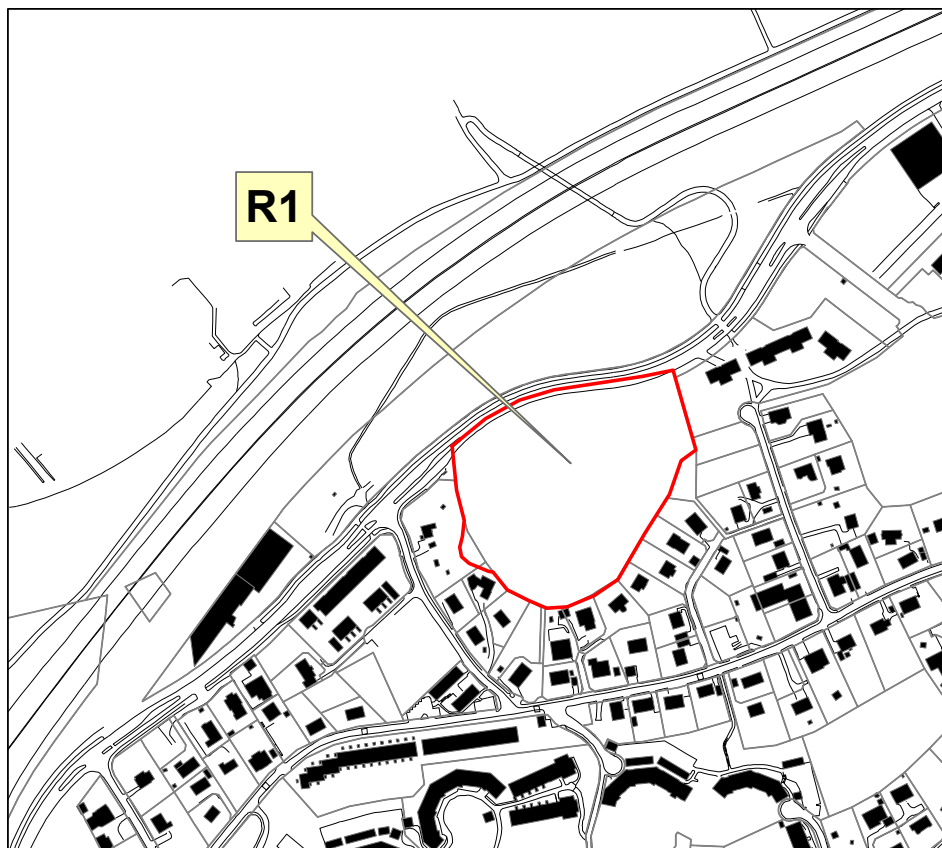

Fig. 23.

Skansberget

Kulturmiljöbeskrivning

På det branta, tallbevuxna Skansberget ligger en fornborg. Denna är ungefär 150 m lång och 70 m bred. Borgens gräns i sydost utgörs av en stenmur som idag till stora delar är raserad och i murens norra del finns två tydligt markerade ingångar. I närområdet runt fornlämningen finns flera bebyggda tomter.

Historik

Fornborgen på Skansberget är en av Huddinges åtta fornborgar. Den ingår som ett led i den rika förhistoriska miljön i Vårby och Segeltorp. Man tror att borgen kan ha anlagts under folkvandringstid eller omkring år 500 e Kr. Olika forskare menar att lämningen kan ha varit en bygdeborg, vilket betyder att den har fungerat som tillflykt för den kringliggande bygden i orostider. Skyddsmuren har från början haft en skalmur med större stenar på in- och utsida och däremellan en fyllning av mindre stenar. Detta är en s.k. kallmur, alltså byggd utan murbruk eller annat bindemedel.

Bedömning

Eftersom borgen utgör en registrerad fornlämning är den skyddad enligt Kulturminneslagen. Detta innebär att man inte får göra åverkan på själva lämningen eller i det omedelbara närområdet kring densamma utan tillstånd från Länsstyrelsen i Stockholm. Med hänsyn till områdets stora kulturhistoriska värde och dess läsbarhet bör en kontinuerlig vård och skötsel såsom slyröjning utföras. Borgens läge mitt i villaområdet gör den lämplig för informationsinsatser som t ex skyltar som, med borgen som utgångspunkt, kan sprida kunskap om kommunens fornlämningar (R1).

Strukturplan Segeltorp

Villor utmed Gamla Södertäljevägen

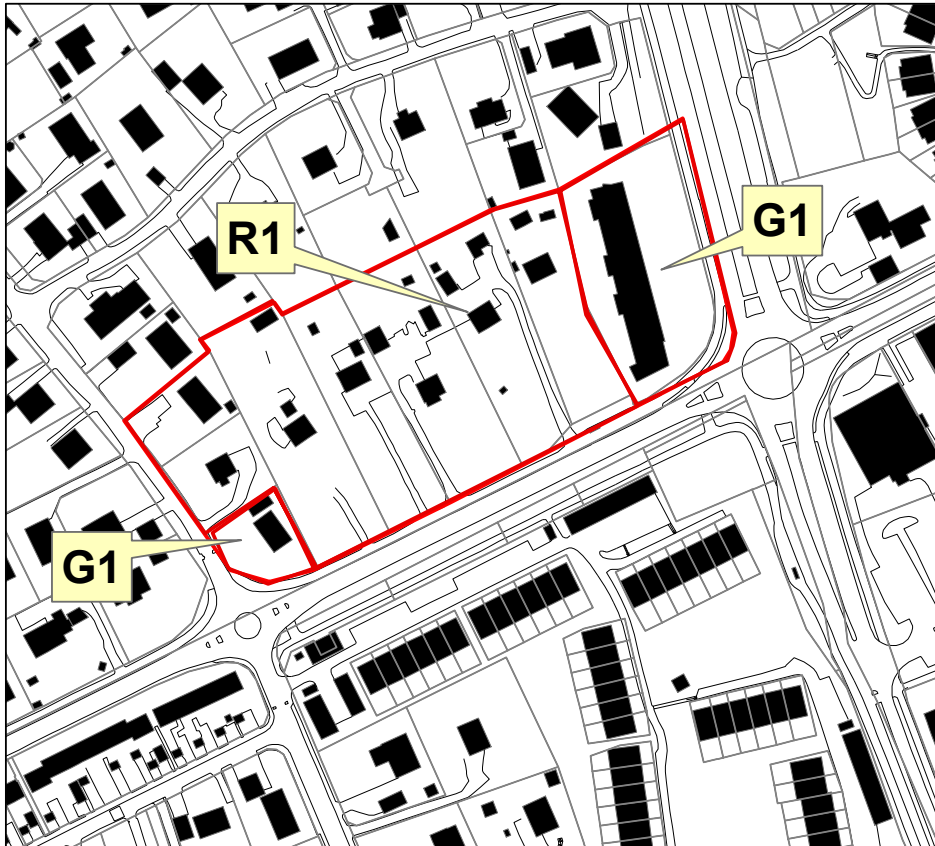

Fig. 24.

Villor utmed Gamla Södertäljevägen

Kulturmiljöbeskrivning

Miljön består av villor utmed Gamla Södertäljevägen, i södra delen av kvarteret Bilan, mellan Häradsvägen och Verkstadsvägen. Villorna ligger på stora rektangulära tomter med husen placerade långt in så att en väl tilltagen förgårdsmark bildas mot vägen. Byggnaderna är huvudsakligen från 1920 och 1930-talen och har en för tiden typisk villakarakter, i flera fall med brutna tak.

Historik

Delar av Smista gård som hörde till Vårby säteri började avstyckas för villatomter under 1920-talet sedan ingenjören Harry Winberg hade köpt Vårby år 1924. Det nya villaområdet ingick i det år 1923 bildade municipalsamhället Segeltorp. Planeringen i dessa områden präglas av större regelmässighet än vad som gällde för den tidigare bebyggelsen i Segeltorp, utan att för den skull följa en strikt rutnätsplan.

Bedömning

Fastigheterna är några av få, som bevarat mycket av sin ursprungliga karakter både vad gäller byggnaderna och tomtens utformning. Det ger därför en god bild av sin tids villabebyggelse i Segeltorps municipalsamhälle. Vård och ombyggnad av befintliga byggnader ska utföras med höga krav på utformning och utförande så att områdets karakter bevaras. Inom detta område är fastigheternas långsträckta förgårdar med upp vuxna fruktträdgårdar, såväl som byggnadernas utformning, en väsentlig del av karaktären och det kulturhistoriska värdet. Därför är avstyckningar med förtätning som följd direkt olämpligt (R₁). Inom området har dock viss förtätning redan skett i form av tomtavstyckning med villa och flerbostadshus (G₁).

Villor utmed Gamla Södertäljevägen, med brutna tak och generösa förgårdar. Lp201300228

Strukturplan Segeltorp

S:t Mikael's kapell i kv Mjölkerskan

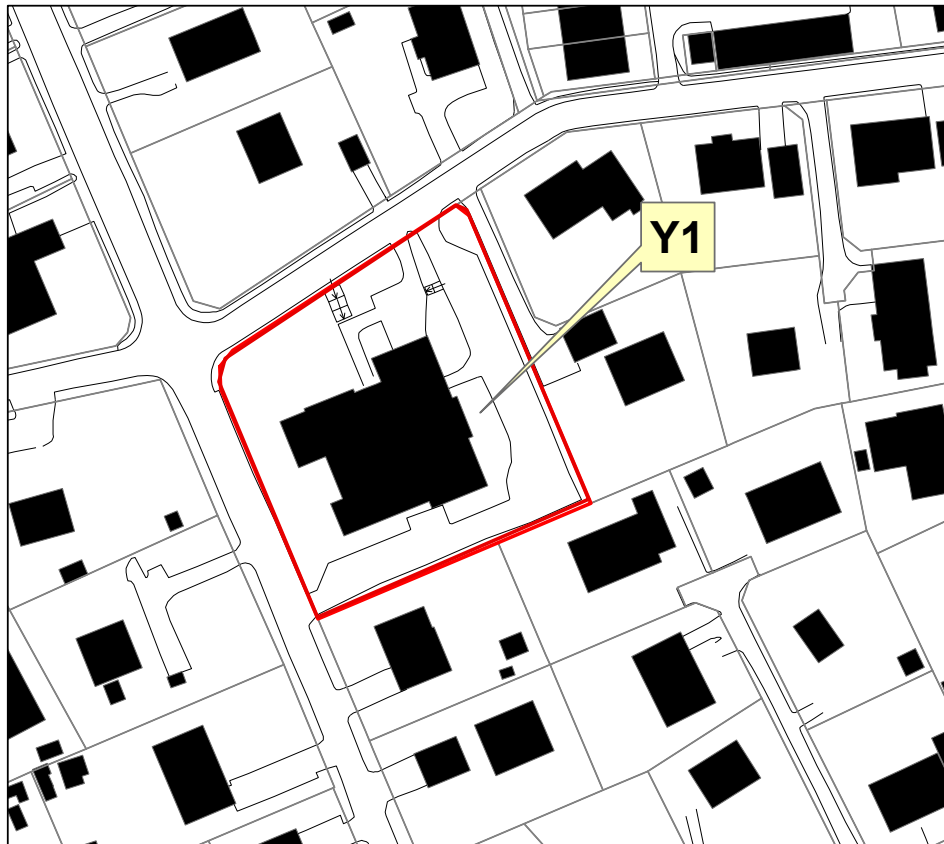

Fig. 25.

S:t Mikael's kapell i kv Mjölkerskan

Kulturmiljöbeskrivning

S:t Mikael's kapell ligger på en hörntomt i kv Mjölkerskans nordvästra del. Anläggningen består av den gamla kyrksalen från 1932, en rektangulär panelklädd träbyggnad med tegeltäckt sadeltak och en takryttare som klocktorn. En låg byggnad sammanbinder den äldre kyrkan med kyrksalen från år 1969. Kyrksalen är en kvadratisk panelklädd byggnad med pyramidformat koppartäckt tak. Området omkring kyrkan har parkkaraktär och i nordväst står en klockstapel av trä. Kapellet tillhör svenska kyrkan, Huddinge församling.

Historik

Kyrkan i Segeltorp invigdes år 1932. Bygget möjliggjordes genom frivilliga insatser, insamlingar och bidrag. Kyrkan, som fick namnet S:t Mikael's kapell, ägdes av den kyrkliga arbetskrets som tagit initiativet till insamlingen. År 1942 övertog Huddinge församling verksamheten och köpte kapellet för 10 000 kronor. År 1969 utbyggdes kapellet med kyrka och församlingslokaler i två plan efter ritningar av Rolf Bergh.

Bedömning

Den lokalhistoriskt viktiga kyrkoanläggningen utgör en harmonisk helhet och anpassar sig väl i skala och utformning till det omgivande villasamhället. Kyrkan med kringliggande område måste behandlas varsamt, dvs med respekt för dess material, form och karaktär. Eventuell tillkommande bebyggelse i närområdet bör anpassa sig till rådande skala och inte överskrida kyrkobyggnadens volym (Y1).

S:t Mikael's kapell, hörnet Kapellvägen/Skördevägen

Lp201300223

Strukturplan Segeltorp

Jakobslund

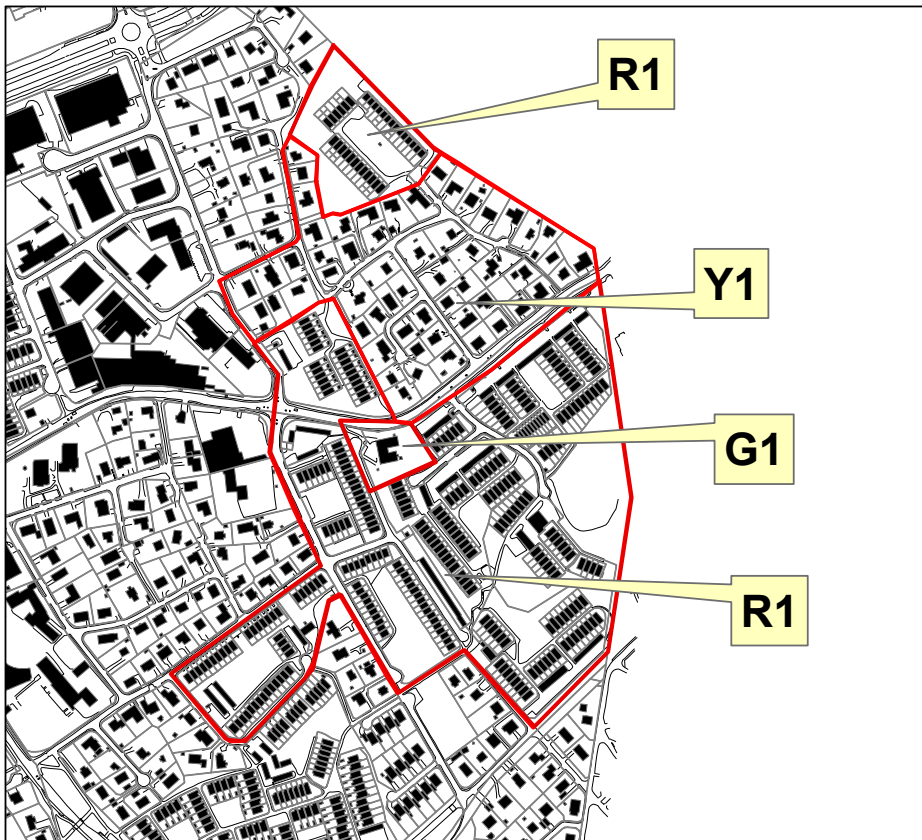

Fig. 26.

Jakobslund

Kulturmiljöbeskrivning

Miljön innehåller olika typer av radhusbebyggelse från 1960- och 70-talen. Varje grupp har sin enhetliga utformning och färgsättning. Notariestigen och Dalvägens radhus från 1962 respektive 1965 minner i materialval och form om 1950-talets arkitektur. Bergs- och Jakobslundsvägens radhus med träbalkonger och färgsättning står för 1960-talet och Dalvägen och Malmvägen framvisar mer av 1970-talets formspråk.

Historik

Namnet Jakobslund kommer av torpet som låg vid nuvarande korsningen Verkstadsvägen/Slöjdvägen i Segeltorp. Området började bebyggas med villor och senare radhus under 1900-talets första del när Huddinge med förbättrade kommunikationer blev mer tillgängligt från innerstaden och det därmed blev attraktivt för fler att bosätta sig här.

Bedömning

De olika byggnaderna utgör goda exempel på 1960- och 70-talens radhusarkitektur. Tillsammans ger de en god uppfattning om periodens omfattande radhusbyggande, dess planering och formspråk. I huvudsak välbevarade såväl i detaljer som helhet har de ett kulturhistoriskt värde som representanter för Huddinges förortsbyggande. Varje radhustyp har en egen karaktär i form av ursprunglig färgsättning, materialval och detaljutförande som är värd att respektera. Tillsammans skapar dessa faktorer en enhetlighet som utgör en stor del av deras arkitektoniska grundtanke och kvalitet. Balkongräcken, skärmtak över entréer och dörrar är exempel på väsentliga delar av utformningen.

Jakobslund utgörs främst av radhus, samtliga med hög arkitektonisk kvalitet. Området är väl planlagt och där den omgivande och separerande naturmiljön med tallbevuxna höjdskillnader med berg i dagen är lika viktig som de anlagda gårdsmiljöerna som radhusen omsluter. Radhusområdena är därför olämpliga att förtäta. Detta gäller även radhusen områdets norra delar (R1).

I områdets norra del finns flera välbevarade och individuellt utformade villor, företrädesvis av tegel. Ytterligare tillägg i området bör ta stor hänsyn till den befintliga bebyggelsens skala och formspråk (Y1). Inom området finns en senare uppförd förskola (G1).

Strukturplan Segeltorp

Jakobslund

Strukturplan Segeltorp

Vattenledningsverkets vaktstuga

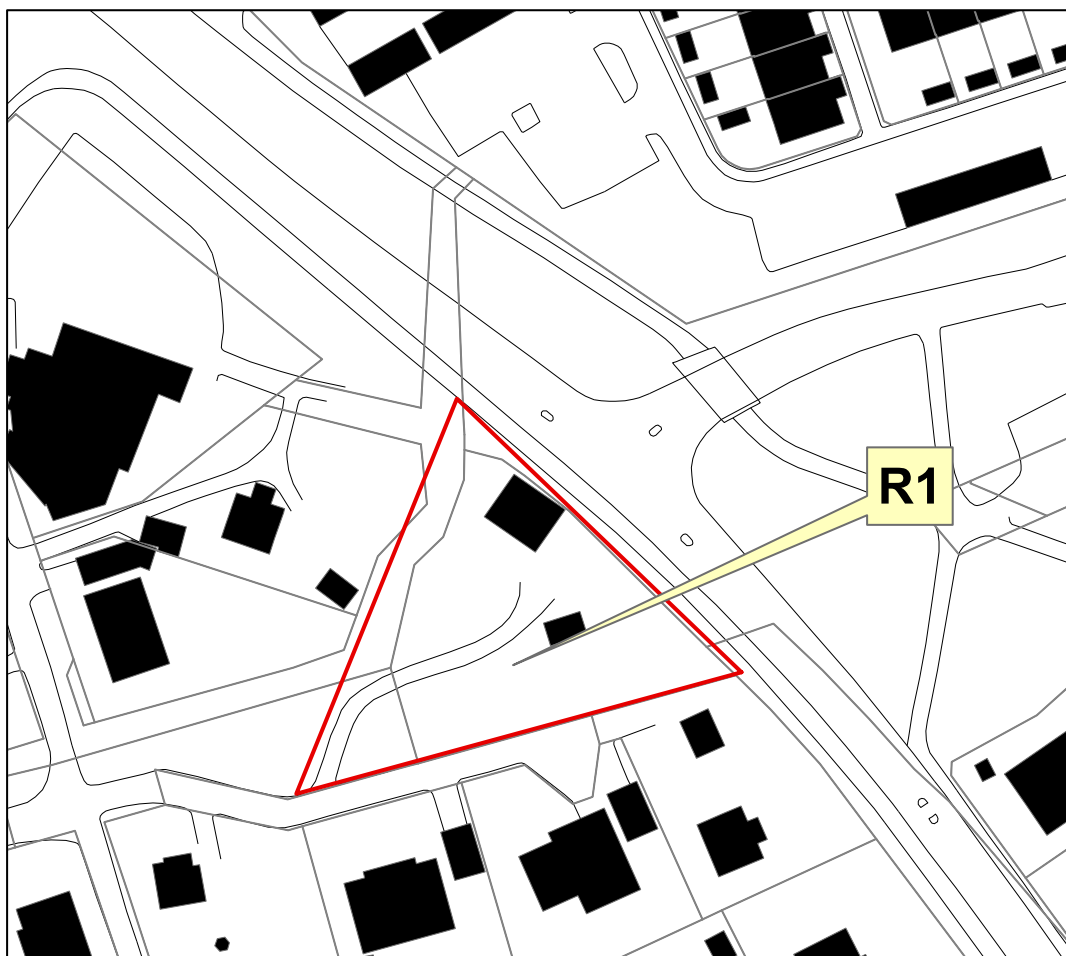

Fig. 27.

Vattenledningsverkets vaktstuga

Längs Häradsvägen ligger ytterligare en av Vattenledningsverkets gamla vaktstugor. Även denna är från 1904 och identisk med densamme vid Fittjanäset. Huset har träpanel målad i gult med gröna detaljer, bevarade ursprungliga fönster och tegeltak.

Stor hänsyn ska tas till byggnadens ursprungliga karaktär och detaljer (R1).

Strukturplan Segeltorp

Vattenledningsverkets vaktstuga

Vattenledningsverkets vaktstuga.

Lp201300226

Strukturplan Vårby gård

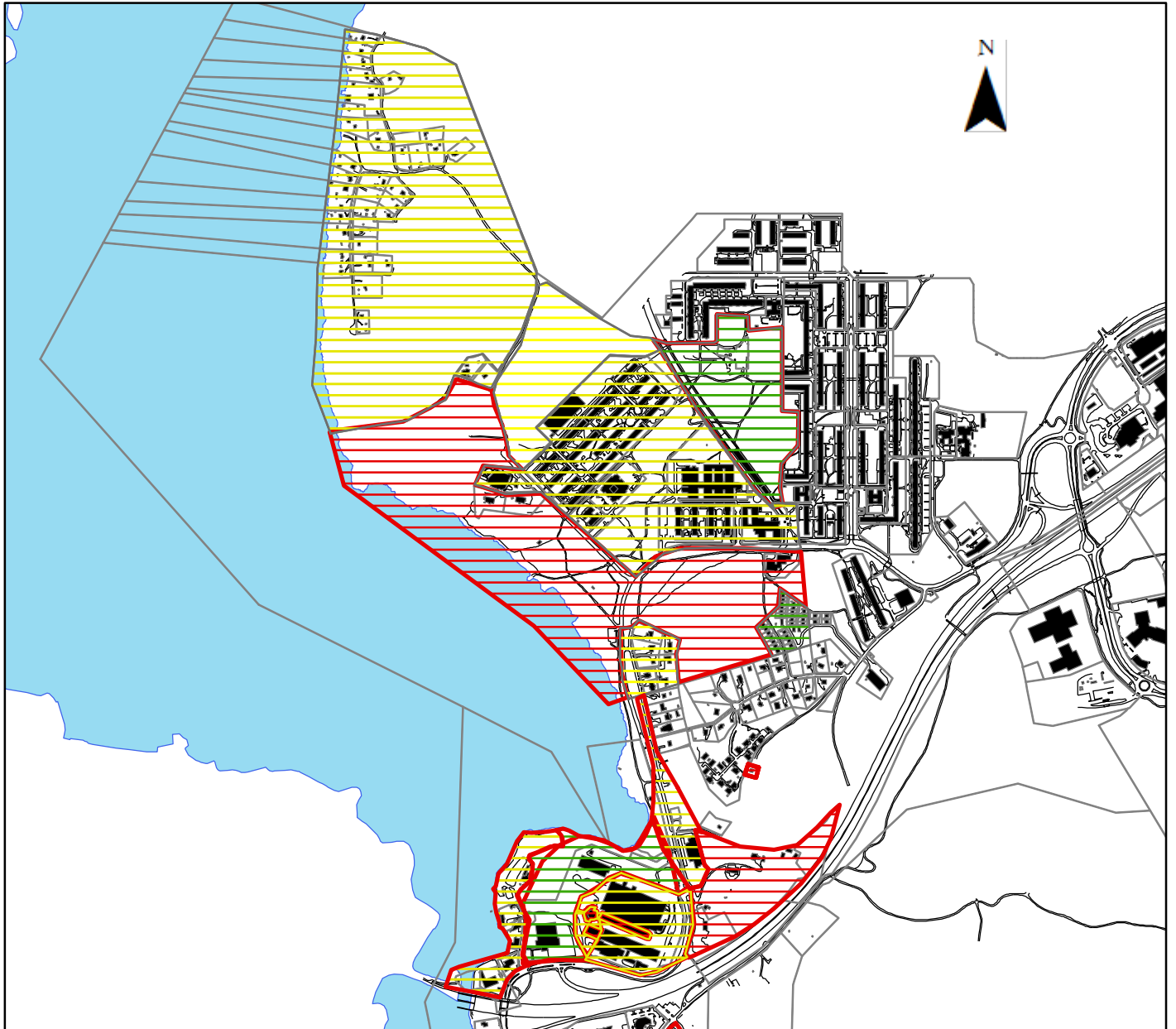

Fig. 28. Skala 1 : 14 000.

Strukturplan Vårby gård

Vårby gård

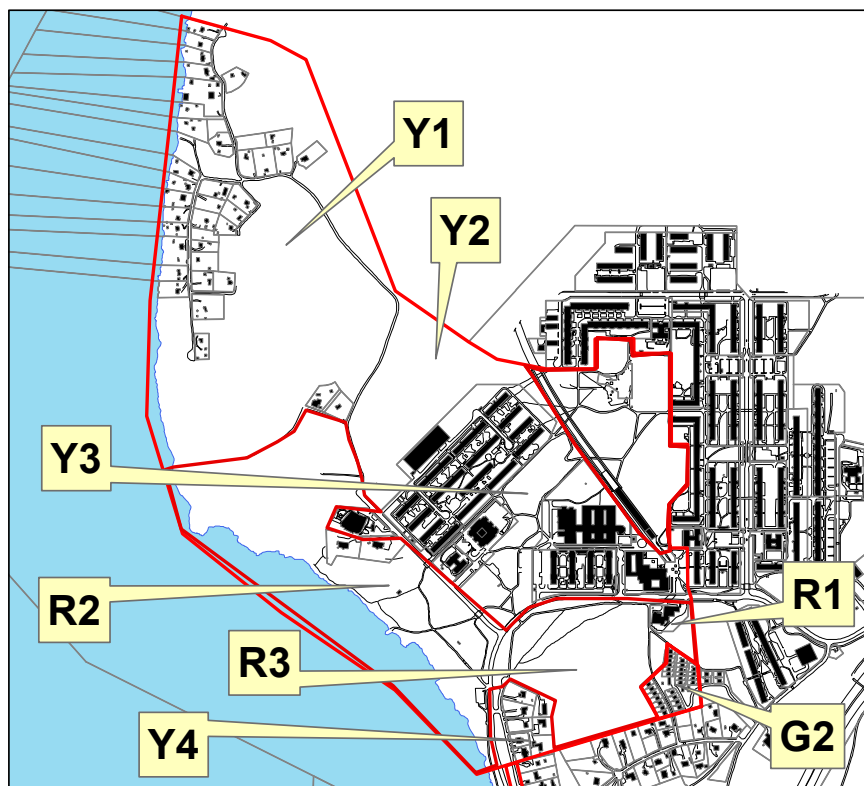

Fig. 29.

Vårby gård

Kulturmiljöbeskrivning

Området kring Vårby gård domineras av bergsområden med mellanliggande dalar. Här finns en rik fornlämningsmiljö från stenålder till järnålder, bl. a det stora järnåldersgravfältet vid Vårby kyrka. Vid stranden ligger parken med grunder efter Vårby gård, säteriet som grundades i mitten på 1600-talet. Här finns också rester av det som kan vara den medeltida byn. I slutningen ligger två 1920-talshus med terrasseringar och trappor ned mot vattnet.

I norr ligger Vårberget, ett område med fritidsbebyggelse från 1920- och 1930-talen. Byggnaderna är varsamt och elegant inplacerade på den mestadels sluttande, trädbevuxna marken. På var sida om Vårbybäckens dalgång ligger flerbostadshus i en tilltalande skala, kvarteren Krongården och Björkgården, uppförda på 1970-talet.

Historik

Vårby gård har rika spår av bosättning från stenåldern och framåt. Trakten hade stor strategisk betydelse då den stora segelleden passerade strax utanför. Vårbygravfältet tillsammans med andra gravfält och enstaka fynd, som en stor silverskatt från vikingatiden, vittnar om Vårbys betydelse under yngre järnåldern.

Namnet är belagt första gången 1381 och skrevs då Warby. Området ingick i agrarlandskapet kring Vårby gård ända in på 1920-talet, då Vårberget togs i bruk för fritidsbebyggelse. På 1970-talet byggs det stora bostadsområdet och Vårby gård har då omvandlats från landsbygd till förtort.

Strukturplan Vårby gård

Vårby gård

Bedömning

Vårby gårds mångfasetterade miljö, där de olika delarna, från forntid till 1970-tal, tillsammans berättar om områdets historia och utveckling innehar ett stort kulturhistoriskt värde. Vårby gårds kyrka ritad av Harald Thafelin och invigd 1974 har tack vare sitt arkitektoniska värde valts ut och blivit en av de sentida kyrkor som skyddas av kulturminneslagen (R1). Parken kring den gamla Vårby gård är i behov av kontinuerlig vård (R2). Gravfältet vid kyrkan med närområde måste skötas (R3).

På Vårberget/Korpberget med sin småskaliga miljö av fritidsbebyggelse bör nuvarande tomtstorlekar, terränganpassning och volymer vara vägledande vid nybebyggelse (Y1). De obebyggda delarna av Vårberget/Korpberget har flera viktiga fornlämningar som inte har undersökts samt är skyddat som ett biotopområde (Y1 och Y2).

Vårby gårds centrumdelar samt lamellhusen som klättrar upp mot Korpberget är goda exempel på miljonprogramsbyggandet. Deras placering är mycket väl avvägd i förhållande till platsen med den bäck som rinner rakt genom området ner mot vattnet (Y3). Området benämnt (G1) innehåller helt ny bebyggelse. Området benämnt (Y4) är en del av den rad med villor som sträcker sig bort mot Vårby källa. Villorna har genomgått en del förändringar och flera helt nyuppförda finns också inom området.

Strukturplan Vårby gård

Vårby källa

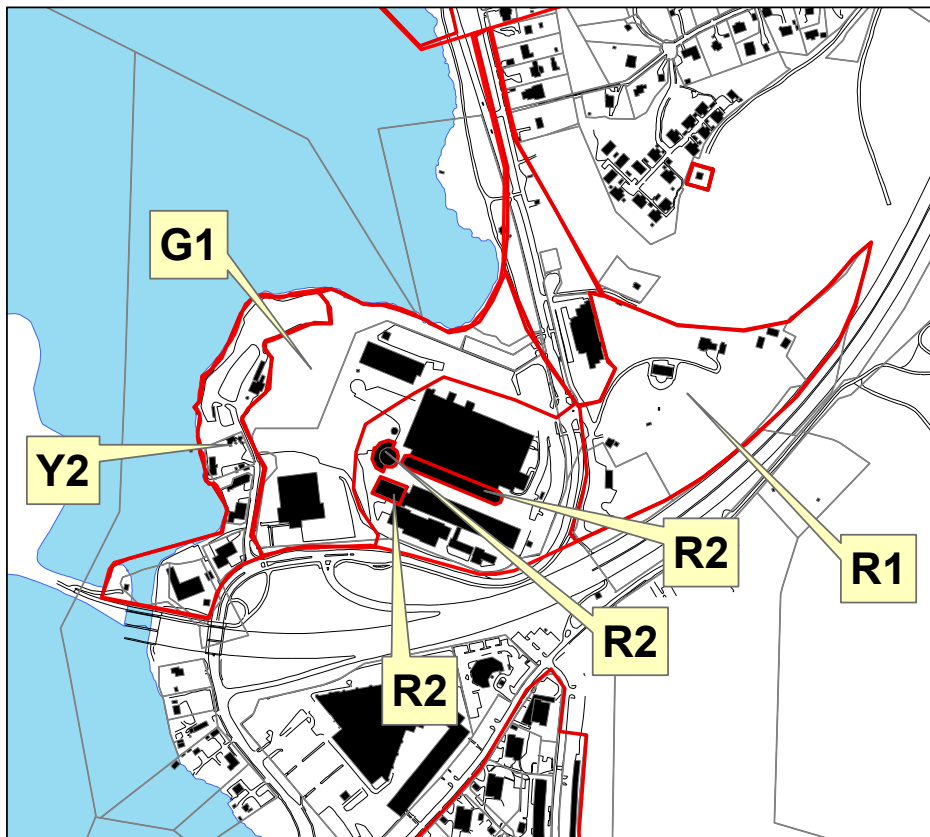

Fig. 30.

Vårby källa

Kulturmiljöbeskrivning

Vårby källa och hälsobrunn ligger i ett parkliknande område, genom grönskan ringlar en bäck mot Mälaren. Över källan står en kioskbyggnad uppförd i slutet av 1930-talet. I sluttningen ovanför källan ligger det gamla brunns huset, ursprungligen uppfört 1707 -08, men med sin nuvarande yttre utformning huvudsakligen från 1860-talet. Längst i söder finns en byggnad kallad Lilla Vårby källa. Fortsättningen på brunnsverksamhet, Spendrups moderna industri, ligger strax intill på andra sidan Vårby allé. Dess mest uttrycksfulla byggnad har en fasad som till stor del är av glas, genom vilken den visar upp sina bryggericisterner av koppar. I sydväst ligger kvarteret Rodret och Haga 1:16 med bebyggelse som härstammar från en småskalig industri av tegelbruk, varv, ångsåg och tvätt. Vårby allé, som börjar i höjd med Vårby källa, leder fram till Vårby gårds forna bebyggelse. Utmed alléns norra sida ligger en till vissa delar bevarad hålväg, en troligen forntida väg.

Historik

Vårby hälsobrunn grundades den 31 augusti år 1707, då vattenprov från källan togs under högtidliga former. Källan var emellertid känd sedan länge. Redan år 1680 hade ägaren till Vårby försökt få källan godkänd som hälsobrunn. Källan fick kungligt privilegium som hälsobrunn år 1709. Verksamheten pågick i drygt 40 år.

Vårby hälsobrunn var en del av Vårby herrgård, vilket förtydligas av Vårby allés sträckning. Vid källan låg endast brunns hus och badhus. Gästerna bodde i byggnader kring gården eller på Fittja gästgiveri. Källan kom åter att utnyttjas när Harry Winberg anlade mineralvattenfabrik år 1932. År 1942 köptes fabriken av Konsumtionsföreningen Stockholm. Dagens moderna bryggeriverksamhet bedrivs i en sentida industrimiljö. Byggnaden med kopparcisterner, som kvällstid lyser effektfullt, är från år 1959 och ritad av arkitekt Leif Damgaard.

Strukturplan Vårby gård

Vårby källa

Bedömning

Vårby källas historiska tradition, från anläggandet av hälsobrunnen fram till dagens bryggeriverksamhet, berättas genom en del av den bebyggelse som ackompanjerat utvecklingen; från 1700-talets brunnshus till 1959 års bryggeribygnad. Industrimiljön på den sydvästra strandremsan representerar kommunens betydande småskaliga industrihistoria. Hålvägen, allén och den sentida vägen längst i söder är tre parallella vägar tillkomna från forntiden fram till idag, som leder mot samma mål, Vårby gård. En trio av stort kommunikationshistoriskt intresse. För att den intressanta och vackra industrimiljön, med källan som ursprung, ska bevaras krävs ändamålsenlig vård av byggnader, park och allé, en omsorg som ser till att karaktären bibehålls (R1).

Vårby bryggerier med bryggeribygnad från 1959 Lp201300319

Vid utveckling inom den sentida industrimiljön bör framförallt brygghusets karaktär bibehållas och dess synbarhet från E4:an värnas. Inom området finns även andra intressanta byggnader till vilka hänsyn bör tas vid förändring av miljön. Dessa utgörs framför allt av tegelbyggnader med karaktäristiska runda former. Området rymmer även delar där tillkommande bebyggelse kan ha en positiv effekt (R2/Y1/G1). De kulturhistoriska värdena i det sydvästra industriområdet kan tydliggöras om renovering och nybyggnader sker med traditionella material och metoder samt tar hänsyn till byggnadernas ursprungliga utförande (Y2). Nyttillkommande vägsträckningar inom områdets avgränsning bör undvikas, då området är redan hårt trängt av E4:an.

Vårby källa .

Lp201300311

Brunnshuset.

Lp201300312

Lilla vårby källa .

Lp201300313

Del av industriområde i sydväst.

Lp201300314

Strukturplan Vårby gård

Vattentornet

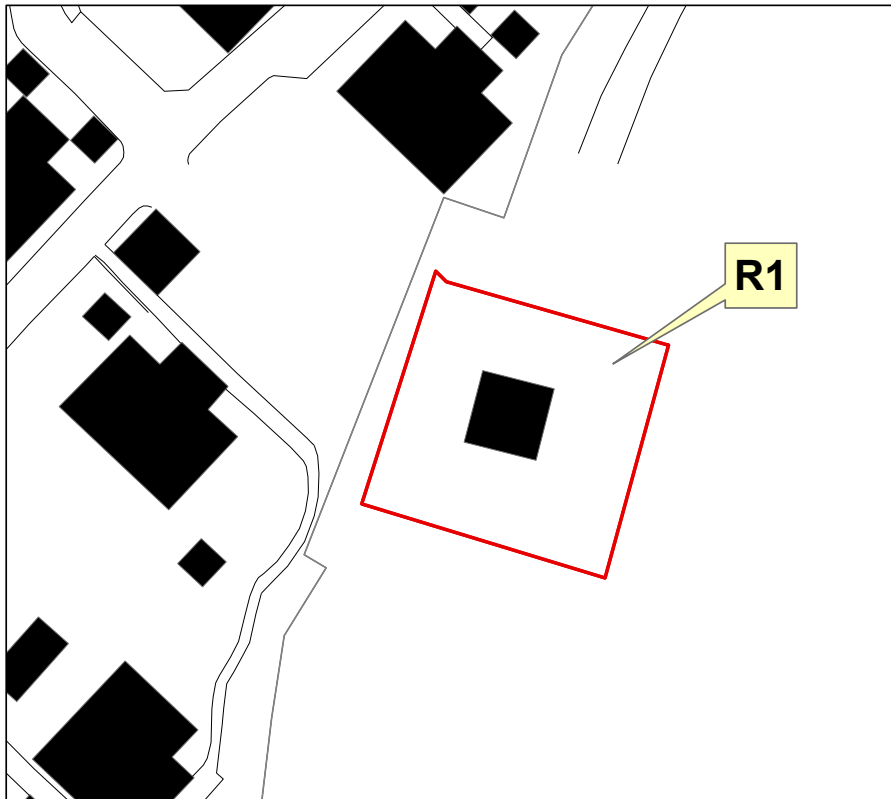

Fig. 31.

Vattentornet

Bedömning

Vattentornet ligger på Duvberget, i ett skogsområde strax ovanför Vårby källa och Spendrups huvudkontor. Tornets historik gällande arkitekt och byggnadsår är okänd, men troligt är att byggnaden uppfördes under tidigt 1900-tal. I anslutning till vattentornet har ett område med bostäder byggts under 2009.

En förtätning i anslutning till tornet har redan genomförts. Ytterligare förtätning ska ske med stor hänsyn till vattentornets kulturhistoriska värde och ny bebyggelse bör inte komma närmare inpå tornet än vad den nuvarande gör (R1).

Vattentornet på Duvberget.

Lp201300291

Strukturplan Masmó

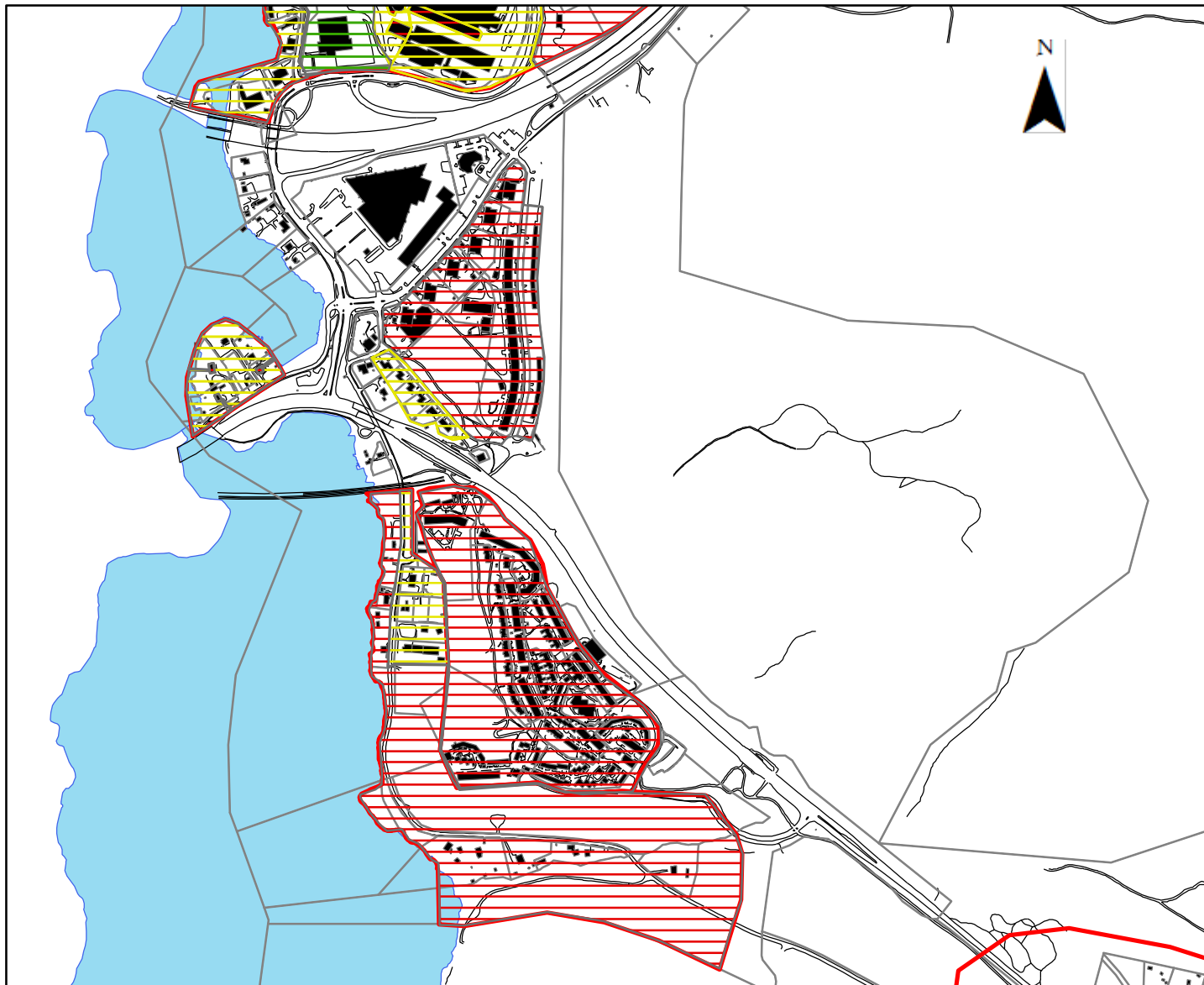

Fig. 32. Skala 1 : 10 000.

Strukturplan Masmo

Fittjanäset

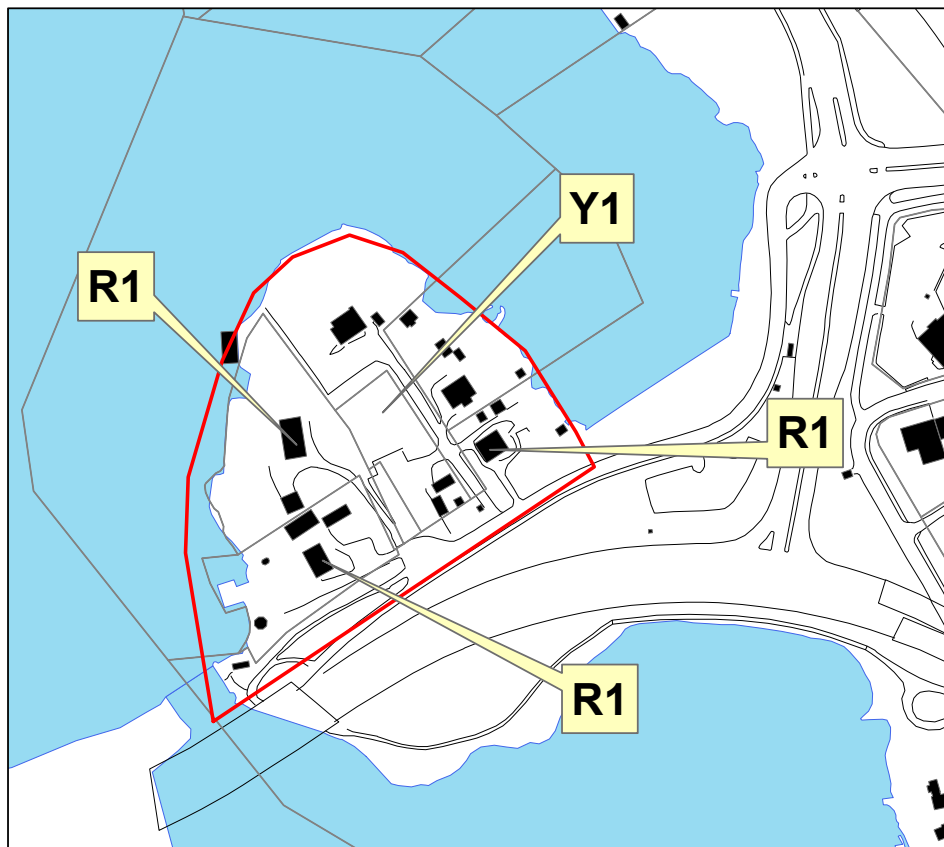

Fig. 33.

Fittjanäset

Kulturmiljöbeskrivning

Fittjanäset har ett kommunikationshistoriskt intresse då platsen varit av vikt för färder både till lands- och till sjöss. En vägförbindelse med en bro liksom vattenleden till Tullinge passerade här. På platsen finns kasuner och bankar för infarten till den så kallade Tullingetraden. På näsets norra del finns en blandad bebyggelse, huvudsakligen från omkring år 1900. Här bland annat kan särskilt nämnas Haganäs och vattenledningsverkets vaktstuga. I nordvästra delen ligger en villa i funktionalistisk stil, byggd 1933 efter ritningar av Joh Forsell. I den centrala delen har det förekommit grustäkt. Den södra delen av Fittjanäset är numera dold under E4:an.

Historik

Den ursprungliga vägen till Stockholm, Göta landsväg, gick längre söderut. År 1622 började man planera och bygga en ny vägsträckning över Näset mot Hornstull och Stockholm. Vägen var klar år 1669. Fortifikationstrupper under Erik Dahlberg byggde bron vid Fittja. År 1677 lät Erik Dahlberg befästa området på grund av dess strategiska betydelse. Förbi näset passerade vattenleden Tullingetraden, på vilken det transporterades bl a lump och papper till Tumba bruk med början på 1700-talet. På 1900-talet dimensionerades farleden för större fartyg genom kanalgrävning vid Flottsbro. Via näset passerade också vattenledningen till Stockholm vilken är upphovet till vaktstugan från år 1904.

Bedömning

Fittjanäset har ett avsevärt kulturhistoriskt intresse ur bl a kommunikations- och försvarshistorisk synvinkel. Näsets olika kulturhistoriska delar skapar tillsammans platsens betydande historiska värde. Vattenledningens vaktstuga och vattenleden mm behöver vårdas och värnas för att deras värde och karaktär ska bestå. Fittjanäset ger idag trots sin starkt begränsade yta ett disparat intryck och platsen kan vara svår att förstå och tyda. Därför bör eventuella tillägg och förändringar i miljön ta stor hänsyn till platsen genom att anpassas i skala och placering så att de historiska spåren inte förvanskas. Byggnaderna är att betrakta som värdefulla och välbevarade var för sig (R1/Y1).

Strukturplan Masmo

Fittjanäset

Strukturplan Masmö

Myrstuguberget

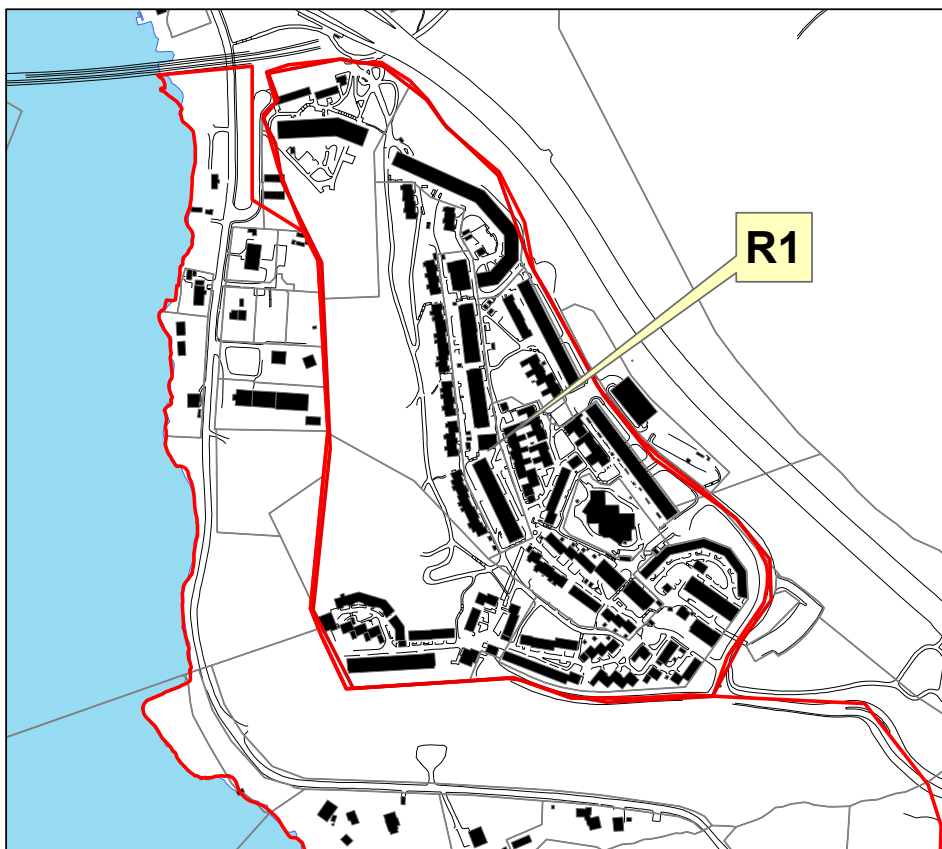

Fig. 34.

Myrstuguberget

Kulturmiljöbeskrivning

Uppför Myrstugubergets slänter klättrar flerbostadshus ritade av arkitekt Ralph Erskine. Byggnadernas livliga former med fasader i tegel, delvis mönstermurade med avvikande kulörer och svarta tak ger området en speciell karaktär. Höga hus i nordost skyddar de lägre husen i söder, som bildar en stadslig, småskalig miljö. Den fantastiska utsikten liksom den närmast omgivande miljön med gångstråk, planteringar och den omgivande naturen som kryper in på bebyggelsen, bidrar starkt till upplevelsen.

Historik

Nedanför Myrstuguberget låg båtsmanstorpet Myrstugan (No 102) tillhörande Första Södermanlands rotationsbåtskompani. År 1986 flyttades torpet till Vårby Gård. Myrstugubergets moderna bebyggelse började planeras av Erskine redan år 1977 och byggnationen inleddes år 1985. Under planeringen höjdes exploateringsgraden och även en del materialval och detaljutföranden förändrades av ekonomiska skäl. Det innebär att arkitektens intentioner till viss del frångicks, bla ersattes planerade atriumhus av terrasshus som gav fler lägenheter.

Bedömning

En arkitektoniskt intressant miljö där den svåra terrängen och den fantastiska utsikten styr utformningen. Ett gott exempel på 1980-talets arkitektur där variation, anpassning till naturen och en mänsklig skala eftersträvas som en reaktion på 1960- och 70-talens storskaliga, ibland monotona, bebyggelse. Myrstugubergets bebyggelse behöver en skötsel som tar sin utgångspunkt i dess ursprungliga utformning. Det är av största vikt att byggnadernas detaljer, som t ex balkongernas speciella odlingslådor, respekteras. Närmiljön med planteringar efterfrågar skötsel och vård i enlighet med de ursprungliga intentionerna, en förutsättning för att miljön ska behålla sina karaktäristiska kvalitéer.

Strukturplan Masmö

Myrstuguberget

Området Myrstuguberget är planlagt med total anpassning till platsens förutsättningar och är ett exempel på ett lyckat försök att skapa intimitet i ett bostadsområde med blandad typ av bebyggelse. Byggnaderna är medvetet utformade, även om vissa förenklingar genomfördes innan färdigställandet, och bildar en komplett genomförd enhet. Området är olämpligt att förtäta (R1).

Strukturplan Masmo

Masmo

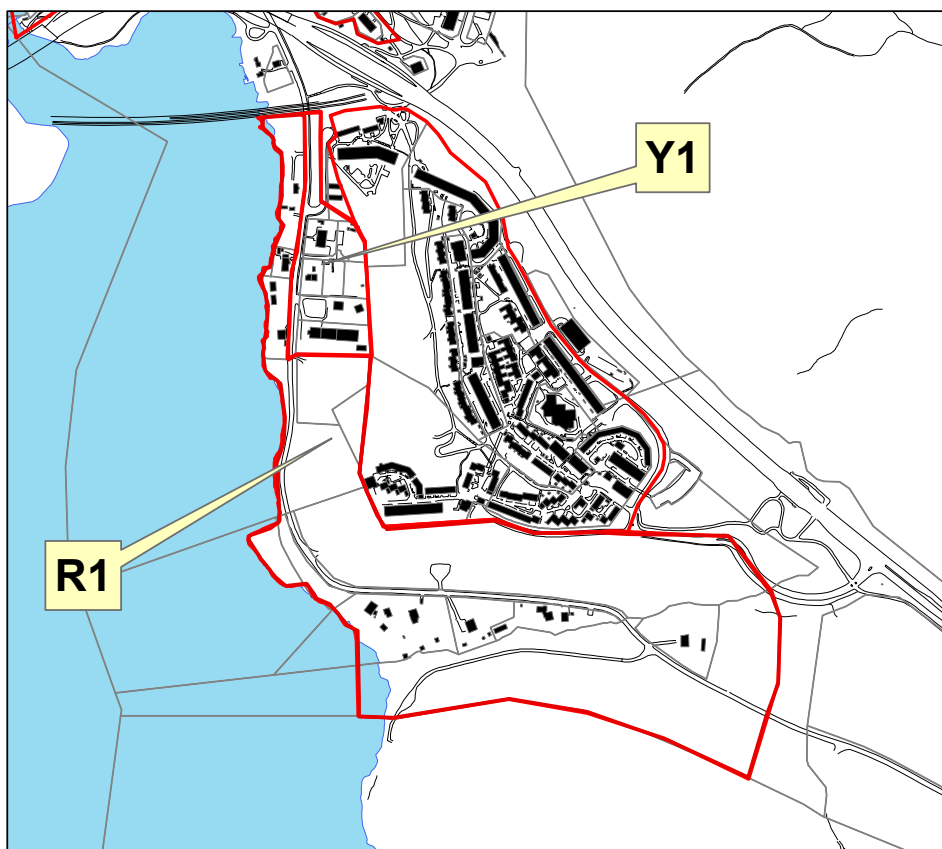

Fig. 35.

Masmo

Kulturmiljöbeskrivning

Masmo har en lång historia vilket fler stenåldersboplatser vittnar om. Söder om Myrstuguberget, i sluttningen mot Albysjön ligger Masmo gård. Villan som är uppförd 1907, har en genomarbetad arkitektur, troligen efter ritningar av Ferdinand Boberg. Bakom villan ligger det gamla torpet kvar. Längst i söder öppnar sig en lövbexen äng.

Nedanför Myrstugebergets västra sida, invid vattnet, ligger tvättarbostället Hagalund. Tvättstugan inrymmer numera ett tvätterimuseum. Tvärs över Masmovägen startades år 1939 företaget Tvättjänst i nya lokaler i vilka tvätteriverksamhet bedrevs tom 1984.

Historik

Inom området finns flera kända stenåldersboplatser, bla "Masmoboplatsen", där man funnit gropkeramisk keramik, stenverktyg samt Huddinges äldsta människobild, ett enkelt format huvud av lera.

Enligt de äldsta husförhörslängderna från slutet av 1600 talet var Masmo ett torp under Glömsta. Masmo upphörde som torp omkring år 1895. De stora villorna är exempel på sekelskiftets burgna sommarvillbebyggelse som kring sekelskiftet 1900 började byggas längs vattnen i Stockholms närhet. Torpet som ligger kvar bakom Masmo gård åskådliggör därmed en inte ovanlig historisk utveckling, jordbruksbebyggelse i attraktiva lägen som fick ge plats för de nya sommargästernas villor.

Tvättarbostället Hagalund är ett resultat av tvätteriverksamheten på Södertörn, som kring sekelskiftet 1900 var omfattande. Storstadens växande befolkning och nersmutsade vattendrag gjorde att behovet av tvätterier var stort. Många torpare och småbrukare hade tvättandet som extrainkomst.

Strukturplan Masmö

Masmö

Tvättarbostället Hagalund.

Lp201300198

Bedömning

Områdets har genom sin innehållsrika kulturhistoria, från stenåldersboplatser till tvätterier, ett stort kulturhistoriskt värde. Här finns en sammansatt miljö där Masmö gård har ett högt arkitektoniskt och kulturhistoriskt värde. Masmös torp vittnar om tiden före sommarvillornas inträde. Hagalunds och Tvättjänsts bebyggelse beskriver tvätterinäringens utveckling under 1900-talets första hälft. Miljöns värden i form av natur och kultur kräver ändamålsenlig skötsel. Rönjning av sly och varsam vård av bebyggelsen kan förstärka de kulturhistoriska värdena och områdets attraktivitet.

Masmö gård är tillsammans med villan Dalhyddan en bit längre ner mot sjön, två sällsynta exempel på arkitekttrade villor från sekelskiftet i Huddinge. Dessa tillsammans med Hagalund tål inga om- och tillbyggnader. Naturmiljön i form av det skogsklädda området på båda sidor om vägen är särskilt viktig för upplevelsen av området och här är en förtätning olämplig (R₁).

I områdets nordöstra del har ny bebyggelse tillkommit i form av villor i olika stil främst under andra hälften av 1900-talet. Ytterligare tillägg bör i omfattning och utformning ta stor hänsyn till den omgivande kulturmiljön (Y₁).

Dalhyddan.

Lp201300201

Masmö gård.

Lp201300202

Strukturplan Masmo

Bostadshuset Ormen långa

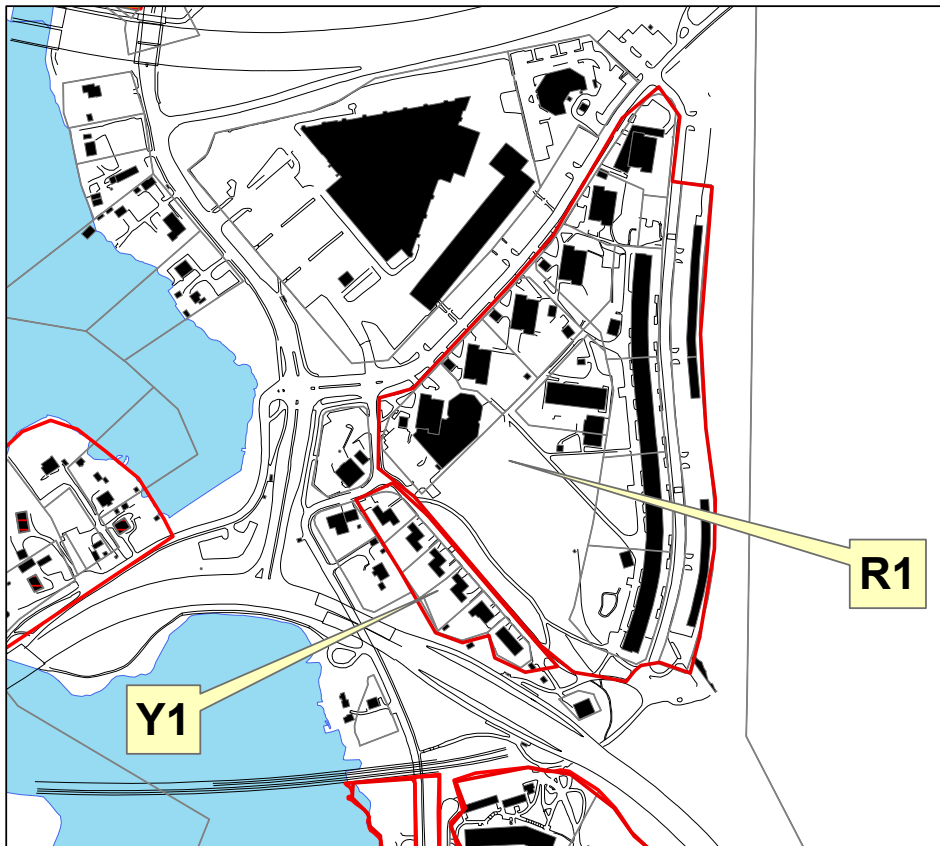

Fig. 36.

Bostadshuset Ormen långa

Bedömning

Bostadshuset från 1964 ritades av arkitekt Andreas Carsten och har fått sitt namn tack vare sin långa och böljande form. Huset är placerat vid foten av Masmoberget och fungerar nästan som en fond till området med punkthus som ligger ut mot Masmo centrum.

Bostadshuset har en tidstypisk utformning i stram 60-tals modernism med sin upprepning av former och material. Vertikala indragna tegelpartier bryter av den långa entrésidan mot öster som har sammanhållna putsade fönsterbröstningar samt skivmaterial som separerar fönstren. Entréerna smyckas av konstverk i form av mosaiker och reliefer. Den västra fasaden har fönsterbröstningar av tegel som bryts av partier med dubbla indragna balkonger. Även punkthusen har en liknande utformning, med fönsterband och indragna balkonger. Sydväst om Ormen Långa ligger en rad med fint gestaltade villor längs med Varvsvägen som genom materialkvalité och gestaltning bidrar till områdets kvalitet. (Y1)

Punkthus med fönsterband och indragna balkonger
Lp201300334

Området med lamellhuset och punkthusen är väl gestaltat och en god representant för 1960-talets bostadsbyggnad. Även gårdsmiljön mellan husen är en viktig del av helheten. Området är på grund av sitt höga kulturhistoriska värde olämpligt att förtäta (R1).

Strukturplan Masmö

Bostadshuset Ormen långa

Bostadshuset Ormen långa.

Lp201300190

Bostadshuset Ormen långa.

Lp201300193

Villor vid Varvsvägen.

Lp201300332